

DEMETER Ana-Maria

ISBN 978-973-0-43383-8

**SCRIU CORECT, CREEZ ȘI
ARGUMENTEZ**

PITEȘTI

2026

Proba scrisă la limba și literatura română din cadrul Evaluării Naționale presupune două subiecte:

- **SUBIECTUL I (A+B)** – care vizează competențe de limbă și comunicare și care este evaluat cu maximum 70 de puncte;
- **SUBIECTUL II** – care vizează competența de redactare a unor texte – evaluat cu maximum 20 de puncte.

SUBIECTUL I – propune două texte suport, dintre care, de obicei, textul 1 este literar, iar textul 2 nonliterar (pot fi ambele texte literare, aspect care nu modifică cu nimic structura testului).

PARTEA A – cuprinde exerciții de înțelegere a textului, itemi obiectivi care au răspuns corect unic, semiobiectivi (răspuns scurt, completare), ce necesită un răspuns specific și subiectivi (eseu, problemă), care permit exprimare liberă, stimulând creativitatea.

Itemul 1, în timp, a avut integrate diferite concepte, precum:

✓ **CÂMPUL LEXICAL**

- toate cuvintele care aparțin aceluiași domeniu și sunt înrudite semantic,
- sinonimele lor,
- derivatele lor,
- expresiile care le cuprind.

ATENȚIE! Cuvintele care alcătuiesc un câmp lexical reprezintă aceeași parte de vorbire: substantive, adjective sau verbe etc.

EXEMPLU: câmpul lexical al școlii - profesor, catalog, elev, lecție.

✓ **FAMILIA LEXICALĂ**

- toate cuvintele formate prin derivare, compunere sau conversiune de la un cuvânt de bază. Aceste cuvinte sunt înrudite ca sens. Într-o familie lexicală intră **doar forma de bază** (forma-tip) a unui cuvânt, **nu** și formele de plural, de genitiv-dativ sau verbele la diferite moduri și timpuri.

EXEMPLU: albastru

- a albăstri, albăstrire, albăstrui ► **cuvinte derivate,**
- albastru-azuriu, corb-albastru ► **cuvinte compuse,**
- albastrul (substantiv – Albastruleste culoarea mea preferată.) ► **conversiune.**

✓ **INDICI TEMPORALI (repere de timp)/INDICI SPAȚIALI (repere de spațiu)** –cuvinte sau grupuri de cuvinte care indică timpul și spațiul acțiunii, pentru identificarea cărora putem folosi următoarele întrebări:

- **UNDE?** – pentru indicii spațiali,
- **CÂND?** – pentru indicii temporali.

EXEMPLU: indici de timp - într-o seară, în vacanță, vara trecută, astăzi, de dimineață etc.; indici de spațiu - acasă, în curtea școlii, în clasă, în tren, pe uliță etc.

Itemii 2, 3, 4 sunt de tip grilă și vizează înțelegerea textelor, presupunând

**O SINGURĂ
VARIANTĂ DE
RĂSPUNS!**

ATENȚIE! *Reveniți asupra textului, ori de câte ori este nevoie, până când veți găsi secvența la care face referire cerința! Este foarte important să găsiți acel pasaj din text care vă indică răspunsul. Nu deduceți, căutați răspunsul în textul suport!*

Itemul 5 se bazează pe informațiile desprinse din text. Este foarte important să fiți atenți la detalii, unele întrebări sunt capcane!

Itemul 6 a fost destul de neastâmpărat, în sensul că cerința s-a schimbat de la o simulare la alta!

✓ TIPARE TEXTUALE

- NARATIV (narator, personaje, acțiune, indici spațio-temporali);
- DESCRIPTIV (portret/tablou; personaj/loc/anotimp, o parte a zilei, o emoție; grupuri nominale/substantive+adjective);
- DIALOGAT (schimb de replici între două sau mai multe personaje/vorbire directă/verbe la imperativ/vocative/interjecții/enunțuri exclamative sau interogative);
- ARGUMENTATIV (argumente/conectori: sunt de părere că/consider că/în opinia mea; în primul rând/pe de o parte, astfel/deoarece; în concluzie/deci/așadar);
- EXPLICATIV (ețete culinare, indicații, explicații etc.);
- INFORMATIV (date precise, statistici, informații).

✓ TIPURI DE TEXTE LITERARE (texte care transmit emoții, sentimente, trăiri)

- LIRIC (poeziile, în general, dar nu exclusiv, deoarece sunt și poezii epice - fabula, balada etc.):
 - transmite emoții, trăiri, atitudini **ÎN MOD DIRECT prin vocea poetică/a textului;**
 - folosește un limbaj expresiv datorită **FIGURILOR DE STIL** (epitet, personificare, repetiție, comparație, metaforă, enumerație) și imaginilor artistice;
 - conține elementele de versificație (strofă, vers, rimă, măsura);
- EPIC:
 - transmite emoțiile **ÎN MOD INDIRECT;**
 - implică personaje;
 - presupune un narator ca voce a textului (SUBIECTIV - pers. I/OBIECTIV - pers. a III-a);
 - are acțiune structurată pe momentele subiectului (**expozițiune, intrigă, desfășurare a acțiunii, punct culminant, deznodământ**);
 - ancorează acțiunea în timp și spațiu prin indici temporali și spațiali.

- **DRAMATIC:**

- cuprinde textele destinate reprezentării pe scenă ca piese de teatru;
- implică tiparul dialogat (schimbul de replici/monologul);
- presupune prezența DIDASCALIILOR (a indicațiilor scenice);
- este structurat în ACTE, SCENE, TABLOURI.

✓ **Tipuri de enunț:**

- asertiv (.)
- interogativ (?)
- exclamativ(! – exprimă o emoție puternică/uimirea): Nu credeam să te mai văd!
- imperativ(! – exprimă un ordin, o poruncă/OBLIGATORIU, UN VERB LA IMPERATIV): Scrie mai repede!

✓ **FIGURI DE STIL** – procedee artistice specifice textelor literare, care conferă expresivitate textului.

- **REPETIȚIA** este figura de stil care constă în repetarea unor cuvinte sau construcții pentru a se obține un efect expresiv. Ex.: „Ziua ninge, noaptea ninge; dimineața ninge iară”.

- **ENUMERAȚIA** este figura de stil care constă în înșiruirea mai multor termeni, cel puțin doi. Ex.: „Aici stejarii, brazii și fagii trufași înalță capul lor spre cer.”

- **EPITETUL** este figura de stil care constă în evidențierea însușirilor deosebite ale obiectelor, ființelor sau fenomenelor cu scopul de a-l emoționa pe cititor. Ex.: „(soarele) rotund și palid”- sugerează perfecțiunea lumii, prin sugestia sferei, dar și primăvara, datorită razelor slabe.

- **COMPARAȚIA** este figura de stil care constă în evidențierea trăsăturilor a doi termeni, în scop expresiv. Ex.: „ca un glob de aur luna strălucea”.

- **PERSONIFICAREA** este figura de stil care constă în atribuirea de trăsături specifice ființelor vii, obiectelor, fenomenelor sau în atribuirea de trăsături specifice umane animalelor, păsărilor, insectelor etc. Ex.: „Doar izvoarele suspină/Pe când codrul negru tace”.

- **METAFORA** este figura de stil care constă în înlocuirea unui termen cu sens propriu, cu unul care are sens figurat, mai expresiv, cei doi termeni având însușiri comune (de obicei, metafora este alcătuită din două substantive, unul fiind folosit cu sens total neobișnuit).

Obs.: Metafora mai este numită o comparație subînțeleasă. Ex.: „Lună, tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci.”

- **HIPERBOLA** este figura de stil care constă în exagerarea dimensiunilor unui obiect, ale unei ființe sau ale unui fenomen, cu scopul obținerii unui efect expresiv.

Ex.: „În turbarea ei caniculară, arșița miezului înflăcărat al zilelor de Iuliu mușca cu dinți de foc de pretutindeni”.

ALITERAȚIA este figura de stil care constă în repetiția unei consoane sau a unui grup de consoane, cu scopul obținerii unui efect imitativ, armonic.

Ex.: „*Văjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie*”.

ASONANȚA este figura de stil care constă în repetiția aceleiași/acelorași vocale accentuate în interiorul unui vers sau în mai multe versuri, pentru a se obține un efect muzical, eufonic. Ex.: „*Lacul codrilor albastru/Nuferi galbeni îl încarcă*”.

✓ PRECIZAREA UNEI TRĂSĂTURI MORALE/FIZICE ȘI A MIJLOCULUI DE CARACTERIZARE A PERSONAJULUI

Trăsăturile morale – se referă la felul de a fi al unui personaj: *bunătatea, curajul, respectul, politețea, ambiția, voința, blândețea, cumpătarea, generozitatea, hărnicia, înțelepciunea, loialitatea, onestitatea, răbdarea, recunoștința, sensibilitatea, sinceritatea, voioșia etc.*

Trăsăturile fizice – se referă la aspectul fizic al unui personaj: *înalt, scund, păr cârlionțat, ochi mici, mustață subțire, slab, gras etc.*

Caracterizarea unui personaj se poate realiza prin două mijloace:

- **DIRECT** - de către narator (cel care relatează întâmplările);
 - de către alte personaje;
 - de către personajul caracterizat/personajul-narator (autocaracterizare).
- **INDIRECT** - prin limbaj;
 - prin comportament;
 - prin relația cu celelalte personaje;
 - nume.

Caracterizarea directă – cititorului i se transmite în mod explicit o informație/un detaliu/un aspect despre personaj.

○ *exemplu:* „Când m-am văzut pentru prima oară în oglindă, îmbrăcat elegant, mi s-a părut că **sunt frumos**. Mă enervau doar **bărbia ascuțită și urechile clăpăuge** ca niște aripi de avion gata de decolare.” – în fragmentul dat se regăsește un exemplu de autocaracterizare (caracterizare directă realizată chiar de către personaj).

Caracterizarea indirectă – cititorul trebuie să deducă sau să preia informații despre personaj pentru a identifica o trăsătură a acestuia (din limbaj, comportament, relația cu celelalte personaje).

○ *exemplu:* „— Întreabă-i tu, îl rugă Flavia cu obrazii-n flăcări, și eu le scriu, **însă stiloul îi tremura deja în mână**. Treptat, putu să se calmeze. Caligrafia ei mărunță se așternu pe zeci de exemplare, în vreme ce buchetele de flori umplură masa. Într-un târziu își înălță privirea.” – în fragmentul dat caracterizarea indirectă este evidențiată de comportamentul personajului: „*stiloul îi tremura deja în mână*” – de aici se deduce o trăsătură morală a personajului, *timiditatea*.

○ **Sugestie de rezolvare:**

O trăsătură (fizică/morală) a personajului X, identificată în fragmentul dat este Aceasta reiese prin caracterizare directă/indirectă, fiind evidențiat/ă comportamentul/limbajul/relația cu celelalte personaje. O secvență reprezentativă în acest sens este: „....”.

SAU *O trăsătură morală a personajului X pe care o putem identifica în fragmentul dat este Mijlocul de caracterizare utilizat și evidențiat în secvența „....” este*

Itemul 7. Un element de conținut este „piesa de puzzle care compune puzzleul”. Pot fi elemente de conținut unitățile minimale care compun tema: natura (temă) - copacul, izvorul etc. (elemente de conținut). Tema textului – este **ideea principală/aspectul general de viață pe care autorul dorește să o/să-l transmită. De obicei, tema se rezumă la un singur cuvânt:**

- ✓ **PRIETENIA**
- ✓ **COPILĂRIA**
- ✓ **ADOLESCENȚA**
- ✓ **ȘCOALA**
- ✓ **IUBIREA**
- ✓ **NATURA**
- ✓ **CONDIȚIA UMANĂ**
- ✓ **TIMPUL**
- ✓ **CREAȚIA**

ATENȚIE! Între cele două texte-suport trebuie să existe o temă comună/un element de conținut comun care, de obicei, este simplu de identificat și se regăsește în seria de exemple oferite mai sus.

Formulare: *O temă comună/Un element de conținut comun celor două texte este Primul fragment prezintă (formulați o idee principală a textului în jurul elementului de conținut). Cel de-al doilea text transmite/exprimă/ofereă/descrie (formulați o idee principală a textului în jurul elementului de conținut).*

Itemul 8 urmărește motivarea răspunsului la întrebarea dată. Formularea nu presupune un **TEXT ARGUMENTATIV**, ci **unul de opinie**. **CONECTORII SPECIFICI SUNT:** *în opinia mea, consider că, cred că, sunt de părere că, din punctul meu de vedere etc. *Poți alege oricare variantă, dar ai grijă să nu folosești două structuri, cum ar fi: „în opinia mea, eu cred că” – această formulare este greșită, fiind considerată un pleonasm.*

- **Exemplu:** Crezi că este important să te implici ca voluntar în diferite evenimente? Motivează-ți răspunsul, în 50 – 100 de cuvinte, valorificând textul 1.

Formulare: *În opinia mea, implicarea sau participarea activă în acțiuni de voluntariat, la diferite evenimente, aduce beneficii personale. Chiar dacă acțiunile de voluntariat sunt menite să-i ajute pe cei aflați în nevoie, vom cunoaște emoția, sentimentul de împlinire și de*

recunoștință, vom fi mândri de noi și de ceea ce am realizat fără să așteptăm nimic în schimb. Așa cum reiese din textul-suport, voluntarii se implică entuziaști în organizarea lansării de carte care capătă strălucire datorită lor. (...)

Itemul 9 necesită valorificarea unor lecturi suplimentare.

✓ **ASOCIEREA FRAGMENTULUI DAT CU UN ALT TEXT
LITERAR STUDIAT LA CLASĂ SAU CITIT CA LECTURĂ
SUPLIMENTARĂ, PRIN PREZENTAREA UNEI VALORI
(CULTURALE/MORALE) COMUNE**

Ce sunt valorile culturale/morale?

VALORILE CULTURALE sunt credințe, tradiții și obiceiuri ale unei anumite comunități sau ale unor grupuri de oameni. Acestea includ limbajul, religia, stilul vestimentar, ideile și aproape toate aspectele care caracterizează fiecare dintre culturile lumii.

VALORILE CULTURALE = VALORILE FAMILIEI + VALORILE PERSONALE + VALORILE ETICE + VALORILE RELOGIOASE + VALORILE MORALE + VALORILE CIVICE + VALORILE UMANE

- *EDUCAȚIA*
- *DEVOTAMENTUL/PRIETENIA*
- *TRADIȚIA*
- *ARTA (literatura, muzica, sculptura etc)*
- *RELIGIA*
- *RESPECTUL*
- *TOLERANȚA*
- *EGALITATEA*
- *SOLIDARITATEA*
- *PATRIOTISMUL*
- *DRAGOSTEA/DĂRUIEREA*
- *CUNOAȘTEREA*
-

EXEMPLE DE TEXTE PENTRU ASOCIERE:

- *„ELEVUL DIMA DINTR-A ȘAPTEA”, MIHAIL DRUMEȘ (prietenia, educația, devotamentul, încrederea, familia)*
- *„MATILDA”, ROALD DAHL (familia, educația, integrarea, dragostea)*
- *„PASĂREA ALBĂ”, R.J. PALACIO (educația, prietenia, istoria, războiul, dragostea)*
- *„HOȚUL DE CĂRȚI”, MARKUS ZUSAK (război, prietenie, solidaritate, iubirea, curaj).*

Exemplul 1: Asociez fragmentul selectat din opera „Croitorul de cărți”, scrisă de Monica Pillat cu „Hoțul de cărți”, text scris de Markus Zusak. Încă din titlu se observă o asemănare a operelor prin folosirea substantivului „carte”. Ca valoare culturală comună se evidențiază cartea, privită ca artă, având puterea de a schimba oamenii și de a crea lumi noi.

În fragmentul suport, cartea reprezintă arta de a scrie, învăluită de setea de cunoaștere. În textul asociat, este evidențiat gestul unei fete, Liesel Meminger, de a salva cărțile. Liesel este „hoțul de cărți” la care se face referire în titlu, deoarece este fascinată de puterea cuvintelor și fură cărți de la un gropar și de la soția primarului sau le salvează de foc.

*Romanul este narat de personajul Moartea, care o prezintă pe Liesel Meminger, o tânără fată care trăiește cu părinții adoptivi, Hans și Rosa Hubermann, în Germania nazistă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.[10] Protagonista, o tânără fată adoptată, este crescută de familia Hubermann, după ce tatăl ei biologic „abandonează” familia pentru că era considerat **comunist**. Fratele ei murise, iar mama fusese obligată să o trimită într-o casă de plasament pentru a evita persecuția nazistă. În timp ce încearcă să se obișnuiască cu noua ei casă, Liesel este expusă ororilor războiului și politicii. Situația politică din Germania se deteriorează, iar părinții ei adoptivi ascund în subsolul casei pe un bărbat evreu pe nume Max Vandenburg. Hans se simte apropiat de Liesel și cei doi împărtășesc aceeași pasiune pentru literatură, pentru scris și citit. Liesel începe să fure cărți pe care politicienii voiau să le distrugă. De asemenea, ajunge să-și scrie propria poveste și se împrietenește cu Max, și el cu o afinitate pentru cărți. Liesel o ajută pe mama ei adoptivă la treburile din casa primarului și aici o va cunoaște pe soția primarului, Ilsa Hermann, care îi permite să lectureze cărți în biblioteca ei. Hans începe să fie bănuț de autorități că ar simpatiza cu adversarii politici de război ai Germaniei. Curând Max părăsește casa familiei Hubermann de teamă să nu îi pună în pericol, dar se întoarce în cele din urmă. Străzile sunt atacate de bombe, inclusiv strada pe care locuiește Liesel, ucigându-i prietenii, familia și vecinii. Salvarea ei este că se afla în subsolul casei în momentul raidului aerian, lucrând la manuscrisul ei. Este singura supraviețuitoare. După mulți ani, sau cum spune Moartea, „chiar ieri”, Liesel moare de bătrânețe în suburbiile din **Sydney, Australia**, alături de familie și mulți prieteni, deși nu i-a uitat niciodată pe Hans, Rosa, Max, pe prietenul ei Rudy și pe fratele ei. Când Moartea ia sufletul lui Liesel, îi

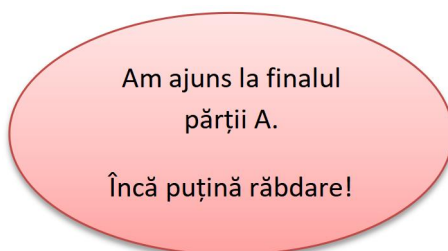
dă manuscrisul pe care ea îl pierduse în bombardament. Liesel o întreabă dacă l-a citit și Moartea îi spune: „Da”, dar este incapabilă să înțeleagă dualitatea oamenilor. Ultimele cuvinte ale morții sunt atât pentru Liesel, cât și pentru cititor: „Sunt bântuită de oameni”.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Ho%C8%9Bul_de_c%C4%83r%C8%9Bi

Exemplul 2:

Textul „Pilotul”, scris de Vasile Alecsandri poate fi asociat cu „Matilda”, de Roald Dalh. Deși diferite ca structură și subiect, cele două texte evidențiază aceeași valoare morală, curajul. În textul lui Vasile Alecsandri, pilotul dă dovadă de curaj atunci când, în mijlocul furtunii, trece la cârma vasului, salvând călătorii. În cel de-al doilea text, Matilda își dovedește curajul în momentul în care hotărăște să o înfrunte pe directoarea școlii, salvând casa și liniștea învățătoarei sale.

LIMITA DE CUVINTE: 50 – 100 CUVINTE (simpla încadrare în limita de cuvinte vă aduce 1 punct, respectarea normelor gramaticale – 1 punct, identificarea unei valori culturale – 1 punct, asocierea cu un alt text, menționând titlul și autorul – 1 punct și prezentarea unei idei principale a fiecărui text - 2 puncte)

EX. 9: Asociază fragmentul din „Cartea cu Apolodor” de Gellu Naum cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând în 50-100 de cuvinte, o valoare morală/culturală comună și făcând prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text.

REȚINEȚI: Patrimoniul cultural nu cuprinde doar bunuri materiale (clădiri, monumente, peisaje, artefacte ș.a.), ci și valori imateriale (limbă, muzică, obiceiuri și tradiții ș.a.). Valorile culturale sunt reprezentate de credințe, tradiții și obiceiuri ale unei anumite comunități sau ale unor grupuri de oameni. Acestea includ religia, ideile, limbajul, realizările materiale reprezentative pentru un popor sau pentru o comunitate.

1. EDUCAȚIA este un fenomen social fundamental, prin care experiența de viață a generațiilor adulte și valorile culturii naționale și universale sunt transmise generațiilor de copii și tineri, cu scopul formării și integrării lor în societate. O țară care prețuiește valoarea educației este o țară care acordă importanță cetățenilor săi. Prin educație se asigură progresul civilizației, iar cetățenii obțin informații din diferite domenii ale cunoașterii, își descoperă și își cultivă abilități și talente.

Texte literare în care putem descoperi valoarea educației, educația prin lectură sau prin intermediul școlii:

Cișmigiu & Comp. de Grigore Băjenaru;

Matilda de Roald Dahl;

Recreația mare de Mircea Sântimbreanu;

Domnul Vucea de Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Vrem să vă dăruim câte o fereastră de Matei Vișniec;

Hoțul de cărți de Markus Zusak;

Fahrenheit 451 de Ray Bradbury;

Steaua fără nume de Mihail Sebastian.

2. FAMILIA reprezintă una dintre valorile fundamentale ale lumii noastre. Ea este mediul în care venim pe lume, în care ne dezvoltăm și din care ieșim spre a forma, la rândul nostru, o nouă familie. De fapt, în aproape toate regiunile de pe planetă familia joacă un rol semnificativ în viața fiecărui om. Ea stă la baza organizării comunităților, fiind considerată „celula de bază a societății”. Se spune că familia este locul în care inima se simte în siguranță. Familia este locul în care găsim înțelegere, liniște și soluții la problemele care ne frământă. Ea trebuie să aibă la bază comunicarea, respectul și iubirea, în acest fel familia devenind „o frânghie ale cărei noduri nu se desfac niciodată” (proverb spaniol).

Texte literare în care putem descoperi valoarea familiei:

Un fiu de Alejandro Palomas;

Inocenții de Ioana Pârvulescu;

Olguța și un bunic de milioane de Alex Moldovan;

Transformatorul de Florentin Sorescu;

Mara de Ioan Slavici;

Popa Tanda de Ioan Slavici;

Ciulinii Bărăganului de Panait Istrati.

3. PRIETENIA este o relație afectivă și de cooperare între oameni, bazată pe simpatie, respect și afinitate reciprocă. Prietenia presupune bunăvoință, loialitate, sprijin și altruism. Aristotel spunea că „nimeni nu poate trăi fără prieteni, chiar dacă stăpânește toate bunurile lumii.”. Tot el este cel care a lăsat omenirii una dintre cele mai frumoase definiții ale prieteniei: „Prietenia înseamnă un suflet în două trupuri”. Acest sentiment profund, care unește două sau mai multe suflete, este o temă preferată de mulți scriitori.

Texte literare în care putem descoperi valoarea prieteniei:

Singur pe lume de Hector Malot;

Băiatul cu pijamale în dungi de John Boyne;

Bătrânul și marea de Ernest Hemingway;

Cuore, inimă de copil de Edmondo de Amicis;

Cireșarii de Constantin Chiriță;

Platanos de Doina Ruști;

Don Quijote de la Mancha de Miguel Cervantes;

Micul prinț de Antoine de Saint-Exupéry.

Copilul de la Auschwitz de Lily Graham

Prietenul meu de Ioana Pârvulescu

Prietenia/comuniunea om-animal:

Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă;

Cum e lumea de Veronica D. Niculescu

Fram, ursul polar de Cezar Petrescu;

Zair de Cezar Petrescu;

El Zorab de George Coșbuc;

Toma Alimoș, baladă populară;

Miorița, baladă populară.

4. LIBERTATEA este o valoare fundamentală a lumii moderne. „Orice persoană are dreptul la libertate și siguranță.”, se arată în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, respectarea acestui drept fiind o condiție pentru existența statelor democratice. O societate care îngreădește libertatea individului, sub toate formele ei este o societate care se îndreaptă sigur spre totalitarism. În literatură, conceptul de libertate a fost abordat în diferite moduri, dar de cele mai multe ori, accentul a fost pus pe reliefarea efectelor nefaste generate de pierderea libertății. Consecințele privării de acest drept au fost exprimate și de proverbe: *Libertatem qui perditit, nihil potest ultro perdere* (Cine și-a pierdut libertatea nu mai poate pierde nimic). *, „Libertatea, Sancho, este unul din darurile cele mai de preț pe care Cerul l-a dăruit oamenilor: cu ea nu pot fi asemuite nici bogățiile pe care le ascund pământul și marea; pentru ea, ca și pentru cinste, poți și trebuie să-ți dai și viața; iar pierderea ei este cel mai mare rău ce ți se poate întâmpla.” – Don Quijote, eroul romanului „Don Quijote de La Mancha” de Miguel de Cervantes.

Texte literare în care putem descoperi valoarea libertății:

Jurnalul Annei Frank de Anne Frank;

Eu sunt Malala de Malala Yousafzai și Patricia McCormick;

Hoțul de cărți de Markus Zusak;

Copilul de la Auschwitz de Lily Graham;

Pasărea albă de R.J. Palacio;

Cum e lumea de Veronica D. Niculescu.

5. TOLERANȚA/RESPECTUL este una dintre valorile democratice menite să asigure pacea, progresul și buna înțelegere între oameni. Ea presupune respectarea libertății celuilalt, a modului său de gândire și de comportament, precum și a opiniilor sale politice, religioase sau de orice natură. Nu puține sunt textele literare și scriitorii care au militat pentru respectul și înțelegerea celuilalt. Lui Voltaire i se atribuie fraza considerată astăzi o deviză a toleranței: „Je n’aime pas vos idées, mais je me batterai jusqu’à la mort pour que vous puissiez les exprimer” (Nu-mi plac ideile dumneavoastră, dar voi lupta până la moarte pentru ca dumneavoastră să le puteți exprima). Acolo unde intoleranța a ridicat ziduri sau garduri de sârmă ghimpată, literatura a venit să le înlăture, valorificând diferențele dintre oameni, eliminând prejudecățile și stereotipurile nedrepte, creând noi punți de comunicare. Lumea noastră se confruntă cu numeroase pericole. Războaiele, terorismul, epurare etnică, discriminarea la adresa minorităților sau a imigranților, limitarea drepturilor indivizilor în statele totalitare sunt răni ce nu se vor închide niciodată. Pe lângă rolul ei de a oferi o perspectivă asupra trecutului, o mărturie a prezentului și o perspectivă a viitorului, literatura a militat pentru respectarea valorilor fundamentale ale unei lumi libere. Toleranța este una dintre ele.

Texte literare în care putem descoperi valoarea toleranței:

Minunea de R.J. Palacio;

Ca peștele în copac de Lynda M. Hunt;

Băiatul cu pijamale în dungi de John Boyne;

Eu sunt Malala de Malala Yousafzai și Patricia McCormick.

6. DREPTATEA este o valoare morală și socială care cere ca fiecărui om să i se dea ceea ce i se cuvine și să i se respecte drepturile. Dreptatea poate fi privită și ca o virtute, dar și ca principiu fundamental al oricărei societăți: O lume în care primează respectarea dreptului fiecăruia este o lume în care ne dorim să trăim cu toții. În literatură, dreptatea poate fi o valoare care întrește portretul moral al eroului, așa cum se întâmplă, de obicei, în basme. În alte cazuri, căutarea adevărului și înfăptuirea dreptății sunt mobilele care îi motivează pe protagoniști, cel mai bun exemplu fiind romanul „Baltagul” de Mihail Sadoveanu.

Texte literare în care putem descoperi valoarea dreptății/echității:

Basme populare și culte: *Prâslea cel voinic și merele de aur*, *Greuceanu*, *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă;

Lanțul slăbiciunilor de I.L. Caragiale;

Bacalaureat de I.L. Caragiale;

Baltagul de Mihail Sadoveanu;

Fabule (*Dreptatea leului*, *Bivolul și coșofana* ș.a.);

Cinci pâini de Ion Creangă

7. PACEA, în sens general, reprezintă o stare de liniște, de înțelegere între popoare și comunități, o stare lipsită de războaie. Cu toții ne dorim ca în lume să fie pace, iar oamenii să trăiască în armonie și comuniune. Omul politic indian Mahatma Gandhi afirma: „Nu există niciun drum către pace, fiindcă pacea este drumul”. De-a lungul timpului, pacea – sau, mai bine zis, năzuința către pace – a fost ilustrată de diferiți scriitori în operele literare.

Texte literare în care putem descoperi valoarea păcii:

Scrisoarea III de Mihai Eminescu;

Dan, căpitan de plai de Vasile Alecsandri;

Deșteaptă-te, române de Andrei Mureșanu;

Sobieski și românii de Costache Negruzzi.

8. SINCERITATEA este o însușire morală pozitivă, o virtute a celui care comunică și acționează în acord cu faptele și cu gândurile sale. A fi sincer înseamnă, în primul rând, a spune adevărul. Uneori, suntem tentați să ascundem adevărul pentru a scăpa dintr-o încurcătură. Unul dintre cele mai bune exemple ale literaturii noastre este Nică din „Amintiri din copilărie”. Alteori, sinceritatea este pusă în relație directă cu naivitatea, așa cum se întâmplă în cazul cetățeanului turmentat din comedia caragialiană.

Așadar, valoarea sincerității este întâlnită în texte precum:

Titanic vals de Tudor Mușatescu;

Popa Tanda de Ioan Slavici;

O scrisoare pierdută de Ion Luca Caragiale;

Romanul adolescentului miop de Mircea Eliade;

Aleodor împărat, basm cules de Petre Ispirescu;

Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă.

9. ADEVĂRUL, din perspectivă filosofică, este ceea ce corespunde realității: albul e alb, negrul e negru. În literatură, eroii urmăresc aflarea adevărului și înfăptuirea dreptății. De exemplu, în basme, aflarea adevărului reprezintă o datorie de onoare și, totodată, o probă inițiativă necesară în procesul maturizării. Prâslea nu se mulțumește să apară măruș, ci vrea să afle și cine este responsabil de supărarea tatălui său, care nu gustase niciodată din merele de aur. În „Baltagul”, aflarea adevărului și pedepsirea vinovaților devin coordonatele vieții Vitoriei Lipan.

Texte literare în care putem descoperi valoarea adevărului:

Bacalaureat de Ion Luca Caragiale;

O scrisoare pierdută de Ion Luca Caragiale;

Baltagul de Mihail Sadoveanu;

Basme românești.

10. PERSEVERENȚA. Se spune că perseverența este un atribut definitoriu al oamenilor de succes. Să fii perseverent înseamnă să continui să faci un lucru în pofida tuturor obstacolelor întâlnite. Literatura noastră abundă în personaje caracterizate prin perseverență, care nu se lasă până când nu își ating obiectivele. Aceste personaje sunt puternice, se cunosc pe sine, au încredere în propriile forțe și știu ce „butoane” să apese pentru a obține ceea ce doresc. Când veți fi mai mari, veți auzi de Dinu Păturică sau tipul parvenitului, un personaj care ajunge în vârf și datorită faptului că este extrem de perseverent în atingerea scopurilor sale. Fii ca Wile E. Coyote: Never give up!

Texte literare în care putem descoperi valoarea perseverenței:

Matilda de Roald Dahl;

Seria *Harry Potter* de J.K. Rowling;

Steaua fără nume de Mihail Sebastian;

Bătrânul și marea de Ernest Hemingway;

Pilotul de Vasile Alecsandri;

Toate pânzele sus! de Radu Tudoran;

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, basm cules de Petre Ispirescu;

Copiii căpitanului Grant / Ocolul Pământului în 80 de zile / Cinci săptămâni în balon de Jules Verne.

11. COPILĂRIA/JOCUL - vârsta fericită a copilăriei a constituit, dintotdeauna, o sursă de inspirație pentru mulți scriitori care au lăsat literaturii povestiri de neuitat. Bucuriile și tristețile acestei vârste fără griji sunt descrise în opere precum:

Amintiri din copilărie de Ion Creangă;
Inocenții de Ioana Pârvulescu;
Să ucizi o pasăre cântătoare de Harper Lee;
Dumbrava minunată de Mihail Sadoveanu;
Micul prinț de Antoine de Saint-Exupéry;
Un fiu de Alejandro Palomas.

12. AVENTURA

O vară cu Isidor de Veronica D. Niculescu
Cum am supraviețuit clasei a opta de Robert Ersten;
Vânătorii de cărți de Jennifer Chambliss Bertman;
Toate pânzele sus! de Radu Tudoran;
Seria Harry Potter de J.K Rowling;
Misterul ceasului din perete de John Bellairs;
Aventurile lui Tom Sawyer de Mark Twain;
Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi de Nikolai Nosov.

13. GENEROZITATEA/VOLUNTARIATUL

E și treaba mea de Mihaela Coșescu;
Dă mai departe de Catherine Ryan Hyde;
Croitorul de cărți de Monica Pillat;
Secretele gunoaielor de Alis Popa;
Cum e lumea de Veronica D. Niculescu;
Prieten cu umbra de Călin Torsan.

14. CUNOAȘTEREA

Vrem să vă dăruim câte o fereastră de Matei Vișniec;
Steaua fără nume de Mihail Sebastian;
Cele dintâi lecturi de Mircea Eliade;
Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, basm cules de Petre Ispirescu.

15. PATRIOTISMUL/ISTORIA NAȚIONALĂ. Patriotismul poate fi definit ca sentimentul de apartenență la o națiune, dragostea și devotamentul față de patria în care te-ai născut. Tema patriotismului apare deseori în operele literare, în timp ce istoria națională constituie sursa de inspirație pentru numeroși scriitori:

Sobieski si românii de Costache Negruzzi;

Deșteaptă-te, române! de Andrei Mureșanu;

Pașa Hassan; Scumpă țară românească de George Coșbuc;

Scrisoarea III de Mihai Eminescu;

Umbra lui Mircea – La Cozia de Grigore Alexandrescu;

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie de Mihai Eminescu;

Dan, căpitan de plai de Vasile Alecsandri;

Marșul de Vasile Cârlova;

Grai valah de Vasile Voiculescu.

16. TRADIȚIILE. În sens general, tradiția reprezintă transmiterea continuă a unui conținut cultural de-a lungul istoriei, din generație în generație. Aproape toate popoarele au tradiții, pe care le duc mai departe prin muzică, dans, literatură, obiceiuri, evenimente culturale. **Texte literare în care putem descoperi valoarea tradiției:**

Baltagul de Mihail Sadoveanu;

Amintiri din copilărie de Ion Creangă;

Colindătorii de George Coșbuc.

17. SUPRANATURALUL, CREDINȚA ÎN DESTIN:

Moara lui Călifâr de Gala Galaction;

La Țigănci de Mircea Eliade;

La hanul lui Mânjoală de Ion Luca Caragiale;

Hobbitul / Stăpânul inelelor de J.R.R. Tolkien;

Seria *Harry Potter* de J.K. Rowling;

Misterul ceasului din perete de John Bellairs;

Umbrele care ne despart de Tricia Levenseller;

Cronicile din Narnia de C.S. Lewis;

Grădina de la miezul nopții de Philippa Pearce;

Alice în Țara Minunilor de Lewis Carroll.

TEXTE LITERARE - LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

- *ELEVUL DIMA DINTR-A ȘAPTEA, MIHAIL DRUMESȘ (prietenia, educația, devotamentul, încrederea, familia, ambiția)*

Opera debutează cu plecarea tânărului Grigore Dima la școală, la Liceul „Mihai Bravu” din Craiova, o școală obișnuită, cu frecvență zilnică. Noua experiență îi surâde, deoarece până acum elevul a urmat exclusiv cursuri particulare, la Londra, Geneva și chiar la Paris sau la București.

Tânărul elev va sta în gazdă la Dona Bianca, alături de alți trei băieți Nicu, Gigi și Magotu, dar și de fata proprietarei, Charlotte (Lotte). Dima a primit o scrisoare în plic roz, de la Lidia. Din conținutul scrisorii, reieșea o întâlnire la cofetărie. Băiatul, tare dornic a fost și chiar s-a pregătit pe măsură, căci și-a pus cea mai bună uniformă, cea de sărbătoare. Însă, planurile acestuia au fost încurcate de Lotte, care se pare că a citit scrisoarea și se arată geloasă pe Lidia. Dacă o partidă de șah nu-l poate ține pe Dima departe de cealaltă fată, Lotte recurge la un gest teribil și anume îl încuie pe băiat în cameră. Fără vreo șansă de scăpare, Dima vrând, nevrând, pierde întâlnirea cu Lidia.

Gândul de a face o excursie pe Dunăre ia proporții mari, transformându-se radical, într-un plan de expediție. Un simplu bilet găsit într-un tablou vechi din casa gazdei îi dă aripă lui Dima și-l îndeamnă să viseze că-ntr-o zi va ajunge pe insula fără nume, în mijlocul căreia se afla o adevărată comoară. În conturarea acestui măreț plan se înscriu și alți colegi de clasă ori de școală; cu toții visează la marea expediție și, de asemenea, la marea îmbogățire. Eroii lui Drumeș sunt adolescenți visători, inteligenți, curajoși, dar și plini de farmec, căci aceștia nu stau cu mâinile în sân și continuă să lucreze la planul lor. Chiar înființează *Asociația Română pentru Expediția Transoceanică*, amenajează un loc de întâlniri și-și creează propriile insigne pentru membrii organizației. Această expediție a devenit un ideal, un țel, pe care băieții vor să-l atingă cu orice preț. Aceștia s-au gândit că au nevoie de ofițeri, medici, ingineri, constructori etc., meserii spre care se vor îndrepta membrii expediției după terminarea liceului. Astfel, planul lor necesită oameni specializați și o sumă frumoasă de bani pentru pornire.

Dima reprezintă pivotul în jurul căruia se învârt și de care ascultă mulți băieți; a știut cum să vorbească, astfel încât să câștige simpatia colegilor, trecând peste bariera că e nou în școală și că trebuie să fie timid ori retras. Jocul copilăresc pare a avea și o tentă pedagogică, deoarece Dima le impune „subalternilor” săi să nu-și neglijeze școala, pentru ca altfel cel ce

va rămâne corigent sau repetent va părăsi grupul. Acestea fiind zise, Dima se angajează ca toți colegii săi de proiect să fie buni la toate, dar, în special, la carte.

Ziua de 18 mai 1914 este o zi memorabilă din mai multe puncte de vedere: piesa „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale a fost pusă în scenă de Magotu și de trupa lui; această demonstrație a fost încununată cu succes însă, după soare, pe strada lui Dima vin și norii grei, căci Basu o jignește pe Lotte și astfel cei doi băieți se iau la bătaie. Din această încăierare stradală, eroul nostru ajunge la spital, iar o rană la umăr îl pune pe gânduri. Tot în această zi mare, Dima îi fură Lottei o sărutare, cucerind-o definitiv.

Mâna destinului le dă undă verde lui Dima și frumoasei Lotte, de aceea înainte de a cumpăra un loz, aceștia își fac planuri conform cărora câștigul le-ar fi servi în pregătirea nunții lor. Surpriza surprizelor vine la final, când află că biletul este câștigător și le aduce o mică avere, astfel, ei se pot căsători.

Nu-mi pot imagina prin ce stări sufletești a trecut Dima în clipele în care îi povestea iubirea sa imaginară alături de cântăreața Alina Barbu chiar persoanei în cauză fără s-o cunoască. Cu cât foc, dor și iubire contura tânărul povestea lor de iubire spre surprinderea Alinei.

Dacă pentru toți copiii și tinerii vacanța mare aduce liniște, joacă și multe alte activități paralele cu învățătura, pentru eroii lui Drumeș, vacanța mare nu mai există, căci tinerii continuă să muncească pe rupe: Magotu cu echipa lui de teatru dau reprezentații în orașele Olteniei; stăruințele lor nu sunt zadarnice, deoarece au strâns o grămadă de bani, în timp ce ceilalți găsesc un nume viitorului stat, Grigorida (derivat de la inițiatorul acestui proiect Grigore Dima), aleg și guvernul în frunte cu căpetenia Dima.

În anul școlar următor, Dima va locui la Internatul „Profesor Pleșea”, departe de Dona Bianca și de fata mofturoasă a acesteia, cu care era oricum în certuri.

O dragoste neîmpărtășită, secretă, poate conduce la moartea unui tânăr fără experiență de viață; așa este și cazul lui Cătălin Șoimaru, care recurge la un gest teribil, și anume să-și pună capăt zilelor imediat după ce află că Lucreția Borgia, femeia pe care tânărul o iubea în tăcere, avea un amant. I-am admirat pe foștii colegi și prieteni ai decedatului că au acceptat să-i stea alături, să-i țină de urât în prima noapte în cimitir. Deși gândul de a petrece o noapte întreagă printre morminte pare înfricoșător, prietenia dintre băieți a înfruntat orice spaimă, dovedindu-se mai puternică decât orice.

O mică „revoltă” împotriva profesorului de istorie Attila are urmări tragice, fiindcă Dima este alungat din Leagăn, urmând să stea din nou la Dona Bianca, până-și va găsi un alt cămin mai bun. Relele se țin scai de eroul nostru, pricina fiind evenimentul neplăcut de la ora

de istorie, la care se adaugă doi pumni aplicați lui Pălreață. Aceste acte de comportament rebel și turbulent îi aduc eliminarea din școală până la finalul anului, cu dreptul de a se prezenta la examene ca pregătit în particular. Dima primește o pedeapsă mult prea mare care-i înfurie pe prietenii săi și în același timp susținători, iar aceștia vor cu orice preț să înceapă greva pentru dreptatea lui Grigore Dima.

Arpetiștii încep o a doua revoluție pe străzile Craiovei, în frunte cu fanfara care dă o notă tragică evenimentului. Mii de suflete, la care se adaugă și marșul fetelor îl susțin pe Dima și vor dreptate și iertare.

Revolta tinerilor se pare că-i o sabie cu două tăișuri căci gestul elevilor este aspru pedepsit: unii fac vizite la secția de poliție, dau declarații, iar Dima este eliminat din toate școlile de stat. Deci, va rămâne mereu „elevul Dima dintr-a șaptea”.

Dacă eroul nostru nu și-a găsit dreptatea la el acasă, acesta a luat hotărârea să meargă mai departe și să-și caute dreptatea la București. Acest pas este unul important și de care atârână viața sa, căci Dima ia în calcul să se sinucidă dacă nu poate să-și găsească adevărul și dreptatea la București.

Ca o iubită protectoare și fidelă, Lotte vine și ea în capitală ca să-și susțină alesul, iar la nevoie să-și jertfească viața odată cu a iubitului său. Dar până la marea decizie, cei doi porumbei se logodesc, devenind uniți trup și suflet în fața durerii, a suferinței, dar și a dragostei.

Capitolul în care este prezentată construcția mausoleului pentru cei doi tineri mi s-a părut cea mai rece și tristă secvență a romanului. Nu pot concepe ca doi tineri în pragul tinereții să ia în calcul aceste ipoteze macabre și anume propria moarte și pregătirea locului de veci.

Curajul lui Dima de a sta cu „moartea” (cu două flacoane de somnalin) în buzunar până la momentul oportun, mi se pare ieșit din comun, la fel ca iubirea lor, a lui Dima și a Lottei. Cei doi tineri vor să moară împreună, să fie și pe lumea cealaltă tot iubit și iubită. Aceștia dau dovadă de o iubire supremă, ce nu are limite și cu atât mai puțin nu poate fi împiedicată de nimic niciodată.

Ultima parte a romanului de față, intitulată „După cincisprezece ani” aduce echilibrul în viețile eroilor, căci fiecare acum stăpânește o meserie bună și o nouă viață; fostul elev Dima locuiește în Anglia unde și-a terminat studiile, devenind inginer într-o uzină. După tentativa de sinucidere, tatăl său i-a ascuns mult timp că Lotte trăiește și numai acum, după moartea părintelui său, Grig află adevărul, un adevăr greu care l-a despărțit de fata iubită. Timpul a transformat-o pe Lotte în mamă, mamă a trei copii, îndepărtând-o pentru totdeauna de inocența și fragilitatea copilăriei. Cincisprezece ani au trecut, luând cu ei totul, chiar și

imaginea Craiovei sau a Bucureștiului de altădată. Numai amintirile își mai păstrează farmecul, sunt vii, dar ce folos?

Elevul Grigore Dima poate fi un erou, dar și un exemplu pentru orice tânăr, pentru că dă dovadă de multă ambiție, curaj, dar și de o minte iscusită și ageră. În acest personaj memorabil putem găsi cu toții o fărâmbă din adolescența noastră, a fiecăruia. Nu pot trece cu vederea nici iubirea dintre Grig și frumoasa Lotte, o iubire adevărată, copilărească, ce va domni mereu peste literatura română.

○ *MATILDA, ROALD DAHL (familia, educația, integrarea, dragostea, prietenia, încrederea)*

Matilda este o fetiță foarte deșteaptă. A învățat singură să citească și să socotească. Până la vârsta de 5 ani citise deja toate cărțile pentru copii de la bibliotecă, cât și cele mai importante opere ale unor scriitori de renume, precum: **Charles Dickens, Jane Austen, Charlotte Bronte, George Orwell, Hemingway** etc.

În ciuda inteligenței sale ieșite din comun, familia Matilde nu o prețuiește prea mult, ci adesea o ia peste picior. Tatăl Matildei vinde mașini la mâna a doua și se crede din cale afară de deștept, iar mama ei este preocupată doar de aspectul fizic. Matilda are și un frate, care îi calcă pe urmele tatălui. Întreaga familie iubește televizorul și detestă cărțile.

Matilda însă nu pune la suflet răutățile lor, întrucât cărțile îi ofereau o viziune mult mai amplă asupra vieții. Se hotărăște însă să le dea o lecție de fiecare dată când se purtau necuviincios cu ea. Odată, de exemplu, i-a lipit tatălui pălăria de cap.

La cinci ani și jumătate Matilda a început școala. Putin mai târziu decât ceilalți copii, deoarece părinții au uitat să o înscrie. Aici descoperă încă din prima zi că Trunchbull, directoarea școlii este o femeie rea, care urăște copiii și apelează la forță pentru a-i pedepsi. Însă, învățătoarea ei, domnișoara Honey este o femeie foarte bună, frumoasă și înțeleaptă. Învățătoarea are un șoc când observă că Matilda știe deja să scrie, să citească și să înmulțească. Și nu doar cu numere mici, ci cu numere foarte mari, al căror rezultat îl dă aproape pe loc. Astfel, își dă seama că are de-a face cu un copil genial și vrea să-i ofere tot sprijinul. Le face în acest scop o vizită părinților Matildei pentru a-i sfătui să o mute într-o clasă avansată, convinsă fiind că aceștia sunt foarte mândri de fiica lor și o susțin. Mare i-a fost surprinderea și dezamăgirea când a descoperit ce fel de oameni sunt aceștia.

Mama Matildei era foc și pară, deoarece a fost întreruptă fix când se uita la telenovela ei preferată, iar despre capacitățile fiicei sale prea puțin o interesa. De fapt, credea că Matilda este prostuță și că nu vede rostul de a o muta într-o clasă avansată. Chiar și directoarea școlii a rămas siderată când a auzit propunerea învățătoarei.

Într-o zi are loc un eveniment mai puțin plăcut. Clasa Matildei are ora cu directoarea, iar Lavender, colega Matildei îi pune o salamandă în paharul cu apă. La vederea ei, directoarea țipă ca din gură de șarpe și dă vina pe Matilda pentru farsă. Aceasta încearcă în zadar să se dezvinovățească când directoarea o amenință cu exmatricularea.

Din cauza nedreptății care i se face, Matilda se înfurie atât de tare, încât, concentrându-se cu putere asupra paharului, reușește să-l răstoarne cu tot cu salamandă pe directoare. La sfârșitul orei îi povestește învățătoarei ce s-a întâmplat. Aceasta o înțelege și o invită la ea acasă. Matilda descoperă, astfel, în ce condiții umile trăiește învățătoarea și cum a ajuns în această situație.

Când avea doi ani, mama acesteia murise, iar tatăl o chemase pe mătușa ei să aibă grijă de ea. După trei ani a decedat și tatăl ei în condiții suspecte. Astfel, mătușa i-a devenit tutore și a moștenit și casa în care locuiau, întrucât testamentul dispăruse. Astfel, domnișoară Honey era tratată ca o slugă în propria casă. Iar atunci când s-a angajat, mătușa și-a trecut salariul în contul ei, deoarece spunea că îi datorează foarte mulți bani, lăsându-i doar un penny pe săptămână. Nemaisuportând tirania mătușii, învățătoarea a plecat de acasă și s-a mutat într-o casuță veche și sărăcăcioasă. Mare este surpriza Matildei să descopere ca mătușa domnișoarei Honey este însăși directoarea Trunchbull.

Impresionată de povestea acesteia, Matilda se hotărăște să o ajute și pune la cale un plan. Astfel, la următoarea ora cu directoarea, cu puterea minții, Matilda ridică creta și începe să scrie pe tablă în numele tatălui învățătoarei, Magnus. Acesta îi spune să-i lase fata în pace, să-i dea casa înapoi și să plece din oraș, altfel îi va face de petrecanie așa cum i-a făcut și ea lui. Văzând acestea, directoarea își dă seama imediat din partea cui este mesajul și leșină. A doua zi este de negăsit. Astfel, învățătoarea și-a recuperat casa, salariul și liniștea.

Ajunsă acasă, Matilda descoperă că familia ei se pregătește să fugă în Spania. Se pare că tatăl ei făcea afaceri cu mașini furate. Îi spun să-și pregătească și ea bagajele, însă fuge la învățătoare pentru a-i povesti ce se întâmplă. Hotărâsc împreună să rămâne la ea dacă și părinții ei sunt de acord.

Și cum aceștia nu au avut nimic de obiectat, ba chiar s-au gândit că va fi o gură în minus de hrănit, Matilda a rămas cu învățătoarea cea bună și înțeleaptă.

- *FRAM, URSUL POLAR, CEZAR PETRESCU (loialitate, omenie, relația om-animal, prietenia)*

Fram, ursul polar reprezintă atracția principală a **circului Struțki**, a cărui reprezentație are loc pentru ultima oară în oraș. Fram trebuia să intre în scenă după numărul lui Miss Ellian, îmblânzitoarea de tigri, dar se pare că în această seară întârzie să apară.

Fram e renumit pentru numărul său fără dresor, pentru acrobațiile sale și pentru gesturile aproape umane pe care le căpătase. În cele din urmă, Fram își face apariția. Însă tristețea îi se citește pe chip și părăsește scena fără a-și face numărul. Aflat în cabina sa, Fram se gândește cu dor la sloiurile de gheață și la mama sa, de care a fost despărțit foarte timpuriu. Aceasta a fost împușcată de oameni, iar el a fost luat pe o corabie. Căpitanul Lars i-a dat numele Fram, după vechea lui corabie, însemnând “înainte” în norvegiană. Însă, pentru a face rost de băutură, căpitanul Lars l-a vândut pe Fram, iar în cele din urmă acesta a ajuns la circul Struțki.

Aici, de șapte ani de zile, înveselește oameni de pretutindeni cu giumbușlucurile sale. Astfel, starea actuală a lui Fram este destul de neobișnuită și atrage atenția unui fost vânător. Acesta înțelege că lui Fram îi este dor de meleagurile natale și îl convinge pe directorul circului să îl trimită pe Fram acasă, la polul nord. Ajuns aici, Fram întâmpină dificultăți în a se adapta. Viscolul îi dă mari bătaii de cap, la fel și procurarea hranei. Nu putea vâna foci, întrucât îi aminteau de cele de la circ.

La un moment dat, se întâlnește cu un urs pe care îl poreclește “Căpățânosul”. Acesta sare la bătaie, dar Fram reușește să-l pună pe fugă cu acrobațiile sale de circ. Astfel, reușește să mănânce ceea ce acesta vâna.

Atunci când se întâlnește cu o ursoaică ce avea doi pui, realizează că ceea ce pe oameni îi încântă, și anume giumbușlucurile sale, pe animale le sperie. Astfel, se urcă pe un sloi de gheață și plutește spre alte meleaguri. După un timp se întâlnește cu un pui de urs a cărui mamă tocmai fusese ucisă de către un alt urs. Fram s-a bucurat că în sfârșit cineva nu fuge de el, iar împreună i-au dat o lecție ursului ucigaș. Însă, atunci când Fram descoperă că puiul de urs începe să-i imite comportamentul, decide să-l părăsească, pentru ca acesta să rămână „normal”.

Regăsindu-se din nou singur, Fram începe să simtă lipsa oamenilor. Astfel, se bucură când întâlnește un copil de eschimos care pare fascinat de el. Însă tristețea îl cuprinde când realizează că acesta încerca să-l omoare. Fram plutește în neștire pe o bucată de gheață până ajunge să se întâlnească cu doi oameni de pe vaporul care-l adusese la polul nord. Aceștia rămăseseră prinși într-o furtună de gheață, departe de tabăra lor. Fram îi recunoaște și încearcă să-i încălzească.

La sosirea vaporului, Fram este primul care urcă, abia așteptând să ajungă din nou printre oameni, acolo unde el se simțea cel mai bine.

○ *HOȚUL DE CĂRȚI, MARKUS ZUSAK (război, prietenie, solidaritate, iubirea)*

„Hoțul de cărți”, în 2005, la lansare, a avut un succes și mai popular, dar și mai critic. Moartea, creionată simpatice, povestește despre orfana Liesel Meminger, care își găsește prietenia și o nouă familie într-un oraș mic din Germania, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, totodată în timp ce împreună îl ascund pe Max – un băiat evreu – în subsolul casei lor. Ea descoperă, de asemenea, puterea cuvintelor și a cărților, pe măsură ce agenda nazistă a lui Hitler amenință să distrugă tot ceea ce a ajuns să iubească.

Ca narator al romanului se prezintă Moartea. În început, ea spune că prima dată când l-a văzut pe hoțul de cărți a fost într-un tren. Următoarea dată când l-a văzut a fost când a venit după un pilot care se prăbușise cu avionul, iar a treia oară a fost după un bombardament. Moartea asociază o culoare fiecărui moment simbolic: alb, roșu și negru, culorile steagului nazist. Moartea începe apoi povestea propriu-zisă.

Liesel, mama și fratele ei **Werner** călătoresc într-un tren spre München, când Werner moare brusc. Liesel și mama ei coboară din tren pentru a-l îngropa, iar Liesel fură o carte de la unul dintre gropari. Ea și mama ei își continuă călătoria într-un oraș numit Molching, unde Liesel va fi crescută de părinții adoptivi, **Hans** și **Rosa Hubermann**, întrucât mama ei este reținută de naziști pe motivul că ar fi comunistă. La început, lui Liesel nu-i sunt pe plac părinții adoptivi, dar Hans îi câștigă încrederea, învățând-o să ruleze țigări pentru el. Încet, Liesel se adaptează noii ei vieți, deși are de multe ori coșmaruri legate de fratele ei. Când Hans descoperă că Liesel nu știe să citească, el începe să o învețe alfabetul și împreună parcurg cartea pe care Liesel a furat-o de la grogar. Între timp, situația politică din Molching și din întreaga Germanie devine gravă, războiul se intensifică; intervine lipsa mâncării și a locurilor de muncă. Atunci când orașul organizează o ardere de cărți pentru a sărbători ziua de naștere a lui Hitler, Liesel fură o altă carte din flăcări.

Pe parcurs, Liesel se împrietenește cu **Max**, băiatul evreu pe care ea și familia, dintr-o datorie morală, îl ascund în subsol, ferit de naziștii care adună evrei pentru a-i duce în lagărul de la Dachau. O prietenie care îi îmbogățește spiritual pe amândoi în construcția lor.

Un lucru foarte important și bine conturat în carte este **devotamentul lui Liesel pentru cărți**: dezvoltarea lui Liesel de la o fată neputincioasă la o tânără mai matură și mai puternică este ilustrată de relația ei cu cărțile. Cu alte cuvinte, nu cărțile în sine sunt simbolice, ci modul în care Liesel se raportează la ele. Prima ei întâlnire cu o carte, am zis, vine imediat după moartea fratelui ei, pe măsură ce este pe cale să fie dată unei familii adoptive. În acel moment nu poate citi cartea abia luată, căci nu știe. Puțin mai târziu, se luptă să citească în fața clasei

și este batjocorită de un coleg, Ludwig Schmeikl, iar incidentul o lasă din nou să se simtă slăbită, inferioară.

Pe măsură ce Liesel începe să învețe să citească și să scrie și, astfel, începe să câștige stăpânire asupra cărților, se dezvoltă și caracterul ei: începe să se maturizeze emoțional și să fie mai amabilă, mai înțelegătoare cu cei din jur. Această schimbare se observă în prietenia ei cu Max. Ea devine grijulie cu el și, din nou, vedem acest rol în relația ei cu cărțile: de multe ori îi citește, folosind cărțile ca o modalitate de a-l consola. Pe de altă parte, când Frau Hermann, soția primarului, încetează să o mai cheme pe Rosa să-i spele rufe și Liesel se simte neputincioasă să mai facă ceva, ea începe să fure cărți din biblioteca doamnei Hermann ca o modalitate de a revendica oarecum statutul pe care îl simte că i-a fost luat de la ea și de la familia ei săracă.

Am găsit această carte ca pe un îndreptar care deschide ochii. M-a făcut să îmi dau seama apoi că atât de mulți oameni din Germania au devenit victime ale războiului, încât nu erau toți “răi”, așa cum sunt deseori considerați – **pâinea e simbolică**: Hans îi dă pâine unui evreu din coada care se îndreaptă spre lagăr, chiar dacă familia lui nu are mult acasă. Totodată, lui Max i se dă pâine, prietenii lui îl țin în viață, știind care sunt consecințele dacă naziștii află.

DE REȚINUT!

- Citiți cu **mare** atenție cele doua texte și **reveniți** asupra lor ori de câte ori este necesar!
- Nu lăsați nerezolvat niciun subiect!
- Fiți atenți la încadrarea în limita de cuvinte! Numărați fiecare cuvânt, chiar și pe cele de legătură!
- Acordați mare atenție normelor de ortografie și de punctuație!

PARTEA B – vizează exerciții de vocabular, fonetică, morfologie și sintaxă.

Itemul 1

✓ **Despărțirea cuvintelor în silabe**

Regulile despărțirii în silabe:

1. O consoană între două vocale trece în silaba următoare: pă-**du**-re, ma-să;
 - dacă înaintea consoanei sau după ea se află un diftong sau un triftong, la despărțirea în silabe, consoana trece în silaba următoare: pâi-**ne**, cre-ioa-**ne**;
 - Atunci când grupurile ch, gh sunt urmate de i sau e într-o silabă în care nu există vocală sunt considerate consoane: u-re-**che**, ve-**ghe**;
 - **x(cs/gz)** trece în silaba următoare când se află **între două vocale**: e-**xa**-men, e-**xem**-plu, iar dacă este **urmat de consoană**, rămâne în prima silabă: **ex**-cep-ți-e, **ex**-ca-va-tor;

2. Două consoane între două vocale trec în silabe diferite: **mun-te**, **con-te**, **ac-tiv**.

EXCEPȚIE fac **b, c, d, f, g, h, p, t, v** ca prime consoane, urmate de **l** sau **r**. În această situație, grupul de consoane **nu se desparte**: **co-dru**, **pa-tru**, **co-vrig**.

3. Trei sau mai multe consoane între două vocale: prima consoană rămâne în silaba anterioară, iar perechea celorlalte trece în silaba următoare: **as-tru**, **mon-stru**, **con-struc-tor**;

EXCEPȚIE fac grupurile de consoane **lpt, mpt, nct, nct, ncș, ndv, rct, rtf, stm** care se despart după a doua consoană din grup: **punct-aj**, **jert-fă**, **somp-tu-os**.

4. Două vocale în hiat formează silabe diferite, deoarece o silabă poate avea doar o singură vocală: **no-uă**, **hi-at**, **po-e-zi-e**;
5. Cuvintele compuse se despart în silabe în funcție de cuvintele din care sunt alcătuite: **tri-unghi**, **bu-nă-vo-in-ță**, **ne-or-ga-ni-zat**, **re-fă-cut**, **dez-ră-dă-ci-nat**
DAR DOOM3: **drept-unghi/drep-tunghi**.

Silabe.ro - Desparte în silabe cuvintele limbii române

- ✓ **Accentul** - reprezintă rostirea mai energică a unei **silabe**, față de rostirea mai puțin energică a silabelor învecinate. El poate deosebi înțelesul cuvintelor.
 - accentul cade mereu pe vocală.
 - EXEMPLE: **torturi/torturi**, **veselă/veselă**;
- ✓ **Grupuri de sunete: DIGTOG, TRIFTONG, HIAT**

ATENȚIE! Pentru a indica grupul de sunete dintr-un cuvânt este obligatoriu, pentru început, să despărțim cuvântul în silabe!

- **DIFTONGUL** - este grupul de sunete format dintr-o vocală și o semivocală rostite în aceeași silabă. Exemplu: **soar-re**, **la-lea**, **tre-a-bă**;
- **TRIFTONGUL** - este grupul de sunete format dintr-o vocală și două semivocale rostite în aceeași silabă. Exemplu: **lu-poai-că**, **ve-neau**;
- **HIATUL** - este grupul de sunete format din două vocale rostite în silabe diferite, dar alăturate. Exemplu: **po-e-zi-e**, **i-de-e**, **fi-e-ca-re**.

Reguli fonetice de bază:

1. **A, E, I, O, U, Ă, Ț, Â, Î** - sunt vocale;
2. **E, I, O, U** - sunt și semivocale;
3. **A, Ă, Â, Î** - sunt întotdeauna vocale;
4. Orice silabă a unui cuvânt are doar o vocală. NU există silabă cu două vocale, la fel cum nu există silabă fără o VOCALĂ;
5. Pentru grupurile de sunete DIFTONG, TRIFTONG, HIAT importante sunt **VOCALELE** și **SEMIVOCALELE**. **EXEMPLU**: **noap-te**.

*Analizăm prima silabă, în care **a** este vocală (vezi regula nr. 3 de mai sus) și **o** este neapărat semivocală pentru că nu pot exista două vocale în aceeași silabă (vezi regula 4). Prin urmare, grupul de sunete **oa** este DIGTONG.

În grupurile de litere che, chi, ghe, ghi, ce, ci, ge, gi, sunetele e și i din aceste grupuri rămân sunete distincte, doar dacă sunt vocale!

EXEMPLU: chea-mă

*** NU există diftong în acest cuvânt!**

- **În exemplul de mai sus apare grupul de litere che, fapt care ne obligă să fim foarte atenți și să ne amintim că în aceste grupuri sunetul e este considerat sunet doar dacă este vocală;**

- **Silaba chea are deja o vocală, pe a, prin urmare che formează consoană, iar h este literă ajutătoare.**

cear-tă *NU există diftong în acest cuvânt!

tre-ceau *NU există triftong în acest cuvânt, ci diftong.

REȚINEȚI!

- eu conține triftong, deoarece se aude: **i e u**;
- el este diftong, deoarece se aude: **i e l** (acest cuvânt este format din 2 litere și 3 sunete).

Tot astfel se pronunță: **ieste, ieram, ierai, iele** etc.

Itemul 2

✓ **Moduri de formare: derivarea, compunerea, conversiunea**

- **Derivarea** - mijloc intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul sufixelor și al prefixelor, adaugate cuvântului de bază.

Exemple: copil (cuvânt de bază) – copil**ărie** (cuvânt format prin derivare cu sufix),

Corect(cuvânt de bază) – **in**corect (cuvânt format prin derivare cu prefix).

❖ **PLURALUL ȘI ARTICOLUL nu sunt considerate sufixe!**

▪ **Compunerea** – mijloc intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi prin unirea/alăturarea a două sau mai multe cuvinte deja existente în limbă. Compunerea se poate realiza prin:

- Alăturare: niciodată, careva, cândva, oriunde, untdelemn, decât, despre, cumsecade, fiindcă, de la, până la, floarea-soarelui, Cluj-Napoca, Marea Neagra, redactor-șef, o sută zece etc.;

- Subordonare: floarea-soarelui;

- Abreviere: CFR, BCR, UE etc.

▪ **Conversiunea/schimbarea valorii gramaticale** – reprezintă mijlocul intern de

îmbogățire a vocabularului care constă în trecerea unui cuvânt de la o clasă morfologică (parte de vorbire) la o alta, în funcție de context.

ATENȚIE! Adjectivele pronominale nu se consideră a fi obținute prin conversiune!

- *al tău* = *pronume posesiv (băiatul)* *tău* = *adjectiv pronominal posesiv*;

- *acesta* = *pronume demonstrativ (copilul)* *acesta* = *adjectiv pronominal demonstrativ*;

● adjective provenite din verb la participiu (atunci când o formă verbală de participiu stă lângă un substantiv, verbul la participiu devine adjectiv):

citită = verb la participiu

(cartea) *citită* = adjectiv provenit din verb la participiu

deschis = verb la participiu

(geamul) *deschis* = adjectiv provenit din verb la participiu

● din adjective în adverbe (atunci când adjectivul determină un verb, adjectivul devine adverb):

frumos = adjectiv propriu-zis

(cântă) *frumos* = adverb format prin conversiune de la adjectiv

● orice parte de vorbire devine substantiv prin articulare (cu articol hotărât sau nehotărât):

- *frumosul* (de la adj. la substantiv);

- *oful* (de la interjecție la substantiv);

- *nimicuri* (de la pronume negativ la substantiv).

ATENȚIE! Pentru a stabili dacă un cuvânt este format prin conversiune ai nevoie de context!

Itemii 3, 4

✓ Categoriile semantice/sensul cuvintelor

● **SINONIME** – cuvinte cu formă diferită și sens asemănător (*blând=gingaș*);

● **ANTONIME** – cuvinte cu formă diferită și sens opus (*curaj-frică*);

● **OMONIME** – cuvinte cu formă identică și sens diferite (*liliac- floare/animal*).
Omonimele trebuie să fie omofone și omografe!

● **PARONIME** – cuvinte cu formă aproape identică și sens diferit (*compliment/complement*);

● **CUVINTE POLISEMANTICE** – cuvinte cu formă identică și sens mai mult sau mai puțin diferit (*a trece: trec strada, trec examenul, trec cu vederea*);

- **PLEONASMUL** – o greșeală de exprimare care constă în folosirea alăturată a două cuvinte care înseamnă același lucru (**cobor în jos, averse de ploaie, planuri de viitor**).

Unele cuvinte din limba română pot avea:

- **sens propriu de bază** (cunoscut de toți vorbitorii, prima definiție din dicționar): A sosit **primăvara**.
- **Sens propriu secundar: piciorul scaunului...**
- **sens figurat** (sensul neobișnuit, folosit în componența figurilor de stil sau a expresiilor): Tu ești **primăvara** mea.

Itemul 5

✓ **Moduri și timpuri verbale**

Modurile personale:

Modul indicativ

- Timpul prezent: *eu scriu, tu scrii, el/ea scrie, noi scriem, voi scrieți, ei/ele scriu.*
- Timpul imperfect: *eu scriam, tu scriai, el/ea scria, noi scriam, voi scriați, ei/ele scriau.*
- Perfect compus: *eu am scris, tu ai scris, el/ea a scris, noi am scris, voi ați scris, ei/ele au scris.*
- Mai mult ca perfect: *eu scrisesem, tu scriseai, el/ea scria, noi scriaserăm, voi scriaserăți, ei/ele scriaseră.*
- Perfect simplu: *eu scriam, tu scriai, el/ea scria, noi scriam, voi scriați, ei/ele scriau.*
- Viitor standard: *eu voi scrie, tu vei scrie, el/ea va scrie, noi vom scrie, voi veți scrie, ei/ele vor scrie.*
- Viitor de limbă vorbită: *eu o să scriu, tu o să scrii, el/ea o să scrie, noi o să scriem, voi o să scrieți, ei/ele o să scrie.*
- Viitor anterior: *eu voi fi scris, tu vei fi scris, el/ea va fi scris, noi vom fi scris, voi veți fi scris, ei/ele vor fi scris.*
- Viitor popular: *oi scrie.*

Modul conjunctiv (SĂ)

- Timpul prezent: *eu să scriu, tu să scrii, el/ea să scrie, noi să scriem, voi să scrieți, ei/ele să scrie.*

- Timpul perfect: *eu să fi scris, tu să fi scris, el/ea să fi scris, noi să fi scris, voi să fi scris, ei/ele să fi scris.*

Modul condițional-optativ (exprimă o dorință împiedicată în realizarea ei de o condiție)

- Timpul prezent: *eu aș scrie, tu ai scrie, el/ea ar scrie, noi am scrie, voi ați scrie, ei/ele ar scrie.*
- Timpul perfect: *eu aș fi scris, tu ai fi scris, el/ea ar fi scris, noi am fi scris, voi ați fi scris, ei/ele ar fi scris.*

Modul imperativ (exprimă un ordin, un îndemn, o poruncă)

-are forme doar pentru persoana a II-a singular si plural: *tu scrie!, voi scrieți! **Fii!, Nu fi!***

Modurile nepersonale (forme verbale nepersonale):

Modul infinitiv - Este singurul mod nepersonal care are timp:

- prezent: a scrie,
- perfect: a fi scris,

Modul supin - de scris,

Modul participiu - scris,

Modul gerunziu - scriind.

VERBELE LA MODURI NEPERSONALE
NU AU FUNCȚIE SINTACTICĂ DE
PREDICAT!

✓ **Cazurile substantivului**

1. NOMINATIV

- SUBIECT: **Mama** face cumpărături. E **iarnă**. Mi-e **frig**.
- NUME PREDICATIV: Aceasta este **mama** mea.
- ATRIBUT: Pădurea **Băneasa** este departe de Pitești.
- APOZIȚIE: Maria, **colega** mea, a venit cu noi. Colega mea, **Maria**....

2. ACUZATIV

- ATRIBUT SUBSTANTIVAL PREPOZIȚIONAL (ASP): Cadoul **de la mama** mi-a plăcut cel mai mult.
- COMPLEMENT DIRECT: L-A VĂZUT PE ANDREI.
- COMPLEMENT PREPOZIȚIONAL: Am vorbit **cu mama** despre tine.
- NUME PREDICATIV: Discuția este **despre mama**.

3. DATIV (CUI?)

- COMPLEMENT INDIRECT: **Mamei** i-am răspuns la telefon.
- ALTE FUNCȚII+PREPOZIȚIILE SPECIFICE: **GRAȚIE, MULȚUMITĂ, DATORITĂ**.

Discuția este datorită greșelii...

A reușit datorită efortului. CZ

Discuția datorită greșelii m-a avantajat... ASP (D)

Cântă grație talentului. CM

4. GENITIV (A, AL, AI, ALE CUI?)

- ATRIBUT SUBSTANTIVAL GENITIVAL: Geanta **mamei** mele s-a rupt.
- ALTE FUNCȚII+PREPOZIȚII/LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE SPECIFICE: *CONTRA, ÎMPOTRIVA, ÎN SUSUL, ÎN JOSUL* ETC.

Discuția este *contra* colegilor. (NP)

Regula contra colegilor nu mi-a plăcut. (ASP)

Ripostez contra hoților. (CM)

Mă gândesc împotriva hoților. (CP)

5. VOCATIV – nu are funcție sintactică

- exprimă o adresare directă: **Ionel**, vino aici!

FUNCȚII SINTACTICE

- Subiectul exprimat (simplu/multiplu/simpludublu exprimat - reluat):

* Elevul citește. Cartea este interesantă. Fetele și băieții scriu. Sora mea, ea mă ajută. Harap-Alb a mers el cât a mers.

- Subiectul neexprimat (inclus - la pers. I și a II-a/subînțeleș - pers. a III-a)

* Dorm. Dansează.

- PV;

- PN;

- Atribut adjectival (adjectiv propriu-zis, adjectiv pronominal, adjectiv participial, provenit din gerunziu, din adverb, atribut adjectival exprimat prin numeral cu val. adj.);

- Atribut substantival (genitival, în dativ, în nominativ, prepozițional în Ac, G. cu prepoziție, D. cu prepoziție);

- Atribut pronominal (exprimat prin pronume sau prin numeral cu val. Pronominală: genitival, în dativ, prepozițional - în Ac. cu prep., G. cu prepoziție, D. cu prepoziție);

- Atribut verbal (relizat prin verb la infinitiv cu prep., la supin, la gerunziu neacordat);

- Atribut adverbial;

- Atribut interjecțional.

- Aposición (stă de obicei în cazul nominativ, dar poate lua cazul bazei, fiind exprimată prin: substantiv, pronume, numeral cu valoare pronominală, adjectiv, forme verbale nepersonale); simplă/dezvoltată;

- CD;

- CI;

- CP;

- CL;

- CT;

- CM;

- C de cauză;

- C de scop.

✓ **Tipuri de adjective**

Adjectivul poate fi de TREI feluri:

- propriu-zis: mic, mare, albastru, curajos;
- pronominal: cartea mea, acel copac, toată lumea, fiecare copil, care fată
- provenit din verb la participiu/gerunziu: ușă deschisă, prăjitură mâncată, adevăr spus, mână tremurândă.

ATENȚIE! Adjectivul se acordă în GEN, NUMĂR ȘI CAZ cu substantivul/pronumele/numeralul pe care îl determină.

Identifică pronumele posesiv și cazul acestuia:

Cartea (N) mea (N) este nouă. Cartea alor săi (pronume posesiv, G) este nouă. Cartea lor (pronume personal, G) este nouă. Cartea ta (adjectiv pronominal posesiv, N) este nouă. Dorința sa/lor/ta/voastră/lor mei/lor tăi/lor săi/lor noștri/lui/lor/noastră/voastră/sa/ta/mea/ei... Creionul lui/ei/de la el, de la ea, de la noi, de la voi/meu, tău, său, nostru, vostru.../lor mei, alor tăi, alor săi, alor noștri, alor voștri, alor noastre, alor voastre, alor sale, alor săi... Eu - ceaiul meu, Tu - ceaiul tău, Ea - ceaiul ei (al cui?), ceaiul său (care?), alor săi (al cui?), Noi - ceaiul nostru (care?), Voi - ceaiul vostru (care?), Ei - ceaiul lor (al cui?), alor săi (al cui?), Ele - ceaiul lor (al cui?), alor sale (al cui?), cartea mea (care?), sa (care?), ei (a cui?), lor (a cui?), alor mei (a cui?), alor tale (a cui?), alor sale (a cui?), caietul meu (care?), nostru (care?), alor lui (al cui?), alor săi (al cui?), alor mele (al cui?), alor ei (al cui?), nostru (care?), vostru (care?), tău (care?), alor tăi (al cui?).

✓ GRADELE DE COMPARAȚIE

1. POZITIV: *frumos*

2. COMPARATIV:

- de inferioritate: mai puțin frumos
- de egalitate: la fel de frumos
- de superioritate: mai frumos

Unele adjective nu au grade de comparație: viu, mort, superior, inferior, eficace, complet, întreg, unic, etern, interior, exterior etc.!

3. superlativ-relativ

- de inferioritate: cel mai puțin frumos
- de superioritate: cel mai frumos

-absolut

de superioritate: foarte frumos, super frumos, extrem de frumos, fruuuuumos

de inferioritate: foarte puțin frumos

Unele adverbe pot avea grade de comparație.

✓ **ELEMENTELE DE VERSIFICAȚIE sunt:**

- **VERSUL** – reprezintă un rând dintr-o strofă a poeziei;
- **STROFA** – alcătuită din mai multe versuri, delimitată printr-un rând lăsat liber față de celelalte strofe; în funcție de numărul de versuri, strofa poate fi:
 - **monovers:** un singur vers
 - **distih:** 2 versuri
 - **terțet:** 3 versuri
 - **catren:** 4 versuri
 - **cvintet:** 5 versuri
 - **sextet:** 6
 - **septimă:** 7
 - **octavă:** 8
 - **polimorfă:** mai mult de 12 versuri;
- **RITMUL** – succesiunea silabelor accentuate și neaccentuate dintr-un vers
 - iambic (accentul cade pe a doua silabă),
 - trohaic (accentul cade pe prima silabă) etc.
- **RIMA** – potrivirea sunetelor finale din versuri. Rima poate fi:
 - împerecheată (rimează versurile: 1 cu 2 și 3 cu 4),
 - încrucișată (rimează 1-3 și 2-4),
 - îmbrățișată (rimează 1-4 și 2-3),
 - monorimă (rimează toate versurile strofei 1-2-3-4),
 - rima albă – lipsa rimei.
- **MĂSURA** – numărul de silabe dintr-un vers; de obicei pentru a stabili rima întregii poezii, se desparte în silabe cel mai mic vers și cel mai mare. (*Dacă versul cel mai scurt are 7 silabe, iar versul cel mai lung are 9 silabe, măsura poeziei va fi de 7-9 silabe*).

✓ **TRANSFORMAREA VORBIRII DIRECTE ÎN VORBIRE INDIRECTĂ**

VORBIREA DIRECTĂ - în scris, vorbirea directă reproduce, fără modificări, cuvintele rostite de o persoană.

VORBIREA INDIRECTĂ - păstrează informația, dar elimină folosirea persoanelor I și a II-a pentru redarea vorbirii unui personaj, cuvintele care ar putea indica o anumită intonație. Pentru a transforma vorbirea directă în vorbire indirectă, se parcurg următorii pași:

- transformăm formele verbale de persoana I și a II-a în forme verbale de persoana a III-a;
- eliminăm cuvintele care indică o exclamație, o uimire etc.;
- folosim verbe care indică acțiunea de *a spune, de a întreba, de a exclama*;
- după aceste verbe folosim cuvinte de legătură cum ar fi: *ca, să, ca să, care etc.*

Vorbire directă:

PASCU (tainic): Dom'le șef! Ce crezi dumneata că e în pachetul ăsta?

ȘEFUL: Păi ce să fie? O carte.

Vorbire indirectă:

Pascu îl întreabă pe șeful de gară ce crede că se află în acel pachet. Acesta crede că este vorba despre o carte.

Itemul 6

✓ Funcții sintactice

- subiect: **CINE/CE?**
- predicat: **CE FACE? CE SE SPUNE DESPRE SUBIECT?**
- atribut: **CARE/CE FEL DE/A, AL, AI, ALE CUI/ CÂT, CÂTĂ/CÂȚI/CÂTE?**
- complement direct: **PE CINE/CE?**
- complement indirect: **CUI?**
- complement prepozițional: **CU CINE/CU CE? DESPRE CINE/DESPRE CE? DE CE?**
- circumstanțial de mod: **CUM?**
- circumstanțial de timp: **CÂND?**
- circumstanțial de loc: **UNDE?**
- **CZ, CS**

***Pentru nume predicativ nu avem întrebare, dar știm că această funcție sintactică se află după un verb copulativ (a fi, a deveni), INDICÂND O CALITATE A SUBIECTULUI. Exemple:**

Subiect: **Băiatul** merge.

Nume predicativ: Acela este **băiatul** tău.

Atribut SP(în acuzativ): Sfatul **de la băiatul** tău mi-a fost folositor.

Atribut SG (în Genitiv): Rolele **băiatului** sunt noi.

Complement direct: Am văzut **un băiat** ciudat.

Complement indirect: **Băiatului** i-am împrumutat culegerea.

Complement prepozițional: Nu am vorbit nimic **despre băiatul** tău.

Circumstanțial de mod: Te porți **ca un băiat** de grădiniță.

Circumstanțial de loc: Merg **până la băiatul** acela.

Circumstanțial de timp: **De când cu băiatul**, n-a mai venit.

Exemplu: Alcătuieste o propoziție negativă, în care substantivul cu funcție sintactică de subiect din enunțul „După un ceas, năvăli lumea înăuntru” să fie complement indirect.

Lumea = substantiv, f.s. subiect; **Lumii** nu îi pasă de ceea ce faci.

Când pun întrebarea unui substantiv, cuvântul care răspunde este ATRIBUT.

Când pun întrebarea unui verb, cuvântul care răspunde este COMPLEMENT.

✓ **PRONUMELE. ADJECTIVUL PRONOMINAL**

PRONUMELE – *partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv.*

1. **PRONUMELE PERSONAL** - este o parte de vorbire flexibilă care desemnează persoane. Are forme diferite, în funcție de persoană, iar la persoana a III-a prezintă forme și pentru genuri. Pronumele se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl înlocuiește.

!Pronumele personal are **forme accentuate** și **forme neaccentuate**:

a) **FORME ACCENTUATE** (acele forme din care ne putem da seama de persoana și de numărul pronumelui):

pers. I: *eu, pe mine, mie – noi, pe noi, nouă*

pers a II-a: *tu, pe tine, ție – voi, pe voi, vouă*

persoana a III-a: *el, pe el, lui; ea, pe ea, ei – ei, pe ei, lor; ele, pe ele, lor.*

Formele accentuate ale pronumelui personal diferă (eu, pe mine, mie) în funcție de cazul în care stau.

- Eu am terminat primul exercițiu la matematică. (caz Nominativ, f. sintactică Subiect);
 - Nu a vorbit cu mine despre excursie. (caz Acuzativ, f. sintactică complement prepozițional);
 - Mie mi-a împrumutat cartea de istorie. (caz Dativ, f. sintactică complement indirect);
- b) **FORME NEACCENTUATE** (sunt formele scurte ale formelor accentuate):

pers. I: *îmi, mi-, m, mă, ne, ni*

pers. a II-a: *îți, ți-, te, ți-, vă, vi-*

pers a III-a: *îi, l-, i-, -o, îl, le, li*

NU TE SPERIA! ACESTE FORME NU TREBUIE ÎNVĂȚATE CA PE O POEZIE!

- Mi-a spus adevărul.

!Ne dăm seama că este vorba despre o formă neaccentuată pentru că nu putem spune numărul și persoana, raportându-ne doar la cuvântul „**mi-**”. Încercăm să vedem de la ce formă accentuată provine acest „**mi-**”: Mi-a spus **MIE**, prin urmare „**mi-**” provine de la „**mie**”, adică **persoana I, nr. singular, caz Dativ (pentru că răspunde la întrebarea CUI?), f. sintactică C. indirect (pentru că răspunde la întrebarea CUI?) – vezi în curs cazuri și funcții sintactice.**

- Te-a văzut în curtea școlii. (Te-a văzut **PE TINE**)

Te - = pronume personal, formă neaccentuată(de la forma accentuată PE TINE), persoana a II-a, numărul singular, caz Acuzativ (pentru că are prepoziția pe), f. sintactică C. direct (răspunde la întrebarea PE CINE?).

1. **PRONUMELE REFLEXIV** - ține locul unui substantiv (obiect) asupra căruia se manifestă în mod direct sau indirect acțiunea verbului și are forme doar pentru cazurile dativ și acuzativ. Atunci când acțiunea se reflectă în mod direct, pronumele este în cazul acuzativ, iar atunci când se reflectă indirect stă în cazul dativ.

!Pronumele reflexiv are forme proprii doar pentru persoana a III-a, cazurile acuzativ și dativ: se, s-; își și-; sine; sie, sieși.

El se uită la profesor și se chinuie să-și amintească poezia.

Nu-și găsește locul aici.

*** În analiză, pronumele reflexiv care nu are funcție sintactică proprie, însoțește verbul.**

!Pentru persoanele I și a II-a, pronumele reflexiv împrumută formele neaccentuate ale pronumelui personal. EXISTĂ DIFERENȚĂ ÎNTRE UN PRONUME PERSONAL (formă neaccentuată) ȘI UN PRONUME REFLEXIVcare are aceeași persoană ca verbul.

!Pronumele personal (formă neaccentuată) are o altă persoană decât cea a verbului.

- Mi-a explicat totul. – *aici este pronume personal pentru că pronumele este la persoana I (mie), iar verbul cu funcția de predicat are persoana a III-a, subiectul fiind la persoana a III-a (cine mi-a explicat? - ea/el)*

!Este pronume reflexiv atunci când subiectul are aceeași persoană cu pronumele în cauză.

- Mi-am explicat poezia. – *aici este pronume reflexiv pentru că pronumele este la persoana I (mie), iar subiectul tot la persoana I (cine mi-am explicat? – eu) V-a adus tezele?(pron. personal) V-ați plănuit excursia? (pron. reflexiv)*

2. PRONUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONOMINAL DEMONSTRATIV

Forme: acesta, aceasta, acela, aceea, celălalt, cealaltă, același, aceeași

!Atunci când pronumele demonstrativ determină un substantiv, pronumele devine adjectiv pronominal demonstrativ și are funcția sintactică de atribut adjectival.

- Nu mă gândesc la aceia. (pron. demonstrativ, caz Ac (are prepoziție), f.s C. prep.

- Nu mă gândesc la acei oameni. (adj. pronominal demonstrativ, caz Ac.(îl preia de la substantiv), f.s Atribut adjectival(orice adj. pronominal are funcție de ATRIBUT ADJ.).

3.PRONUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONIMINAL POSESIV

Forme: al meu, al tău, al său, al nostri, al vostru.

LUI, EI, LOR – sunt tot timpul
PRONUME PERSONALE!

!Atunci când pronumele posesiv determină un substantiv, pronumele devine **adjectiv pronominal posesiv** și are funcția sintactică de **atribut adjectival**.

- Al tău nu a venit astăzi la școală. (pron. posesiv, caz Nominativ, f.s. subiect)
- Băiatul tău nu a venit azi la școală. (adj. pron. posesiv, caz N, f.s. atr. adj)

2. PRNUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONOMINAL INTEROGATIV

Forme: care?, cine?, ce?, cât?, câți?, câte? – **doar în enunțuri interogative**

!Atunci când pronumele interogativ determină un substantiv, pronumele devine **adjectiv pronominal interogativ** și are funcția sintactică de **atribut adjectival**.

- Care a spart vaza? (pronume interogativ, caz Nominativ, f.s. Subiect)
- Care fată a spart vaza? (adj.pron.interogativ, caz Nominativ. f.s. Atribut adj)

3. PRNUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONOMINAL RELATIV

Forme: *care, cine, ce, ceea ce, câți, câte*.

!Atunci când pronumele relativ determină un substantiv, pronumele devine **adjectiv pronominal relativ** și are funcția sintactică de **atribut adjectival**.

- Nu știu ce vrei. (pronume relativ)
- Nu știu ce prăjitură vrei. (adj. pronominal relativ)

4. PRNUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONOMINAL NEHOTĂRÂT

Forme: *unul, altul, tot, atâtea, cutare, mult, puțin, fiecare, oricare, oricine, vreunul, altcineva, altceva, cineva, careva, oarecine, oarecare*.

!Atunci când pronumele nehotărât determină un substantiv, pronumele devine **adjectiv pronominal nehotărât** și are funcția sintactică de **atribut adjectival**.

- Fiecare a jucat un rol important. (pronume nehotărât)
- Fiecare copil a jucat un rol important. (adj. pronominal nehotărât)

5. PRNUMELE ȘI ADJECTIVUL PRONOMINAL NEGATIV

Forme: *nimic, nimeni, nicun, nicio*.

!Atunci când pronumele negativ determină un substantiv, pronumele devine **adjectiv pronominal negativ** și are funcția sintactică de **atribut adjectival**.

Aceste forme
apar doar în
enunțuri
negative!

- Nimeni nu a știut mai bine. (pronume negativ);
- Niciun om nu a trecut pe stradă. (adj. pronominal negativ).

6. ADJECTIVUL PRONOMINAL DE ÎNTĂRIRE - are rolul de a preciza prin insistență persoana la care se referă, acordându-se în gen, număr și caz cu substantivul sau pronumele determinat.

Forme: *însumi, însămi, însemi, însuși, însăși, înseși, însuși, însăși, înseși, înșine, însene, înșivă, însevă, înșiși, însele.*

! Adjectivul pronominal de întărire are f. sintactică de atribut adjectival.

Itemul 7

✓ SINTAXA FRAZEI

a) Scrie opinia ta despre carte sub forma unei fraze alcătuite dintr-o propoziție principală și o propoziție subordonată completivă directă.

1. Alcătuim o propoziție (**un singur predicat**) în care să existe funcția sintactică de complement direct.

Cartea ne deschide **sufletul**.

2. Facem EXPANSIUNEA complementului direct, adică a substantivului **sufletul**

*expansiune = element de relație+predicat: Cartea ne deschide/ **ce avem mai de preț./**

P1=Prop. Principală, P2=CD

*între P1 și P2 se stabilește **un raport de subordonare**. **Am obținut astfel o frază alcătuită dintr-o propoziție principală și o propoziție subordonată completivă directă.**

b) Completează enunțul „Noi am ajuns la timp.” cu o propoziție, în așa fel încât în fraza obținută să existe un raport de coordonare adversativă.

Raportul de subordonare – se realizează între o propoziție principală și o propoziție subordonată prin conjuncții subordonatoare: *ca să, că, să, pentru că, fiindcă, deoarece, cu toate că, chiar dacă* etc.

Raportul de coordonare – se realizează între două propoziții de același fel, fie două principale, fie două secundare. **Raportul de coordonare** – se realizează cu ajutorul **conjuncțiilor coordonatoare**.

Conjuncții coordonatoare:

-**copulative** (și, nici)

-**adversative** (dar, iar, însă, ci, ba, or)

-**disjunctive** (sau, ori, fie)

-**conclusive** (deci, așadar, va să zică).

Pentru a obține **un raport de coordonare adversativă**, vom continua fraza, adăugând o **conjunție coordonatoare adversativă** și un **predicat**: *Noi am ajuns la timp,/ dar nu le-a păsat./*

P1=P.P.

P2=P.P

între cele două propoziții se stabilește un raport de coordonare.

○ PROPOZIȚIILE SUBORDONATE

- **Propoziția atributivă (AT):** realizarea propozițională a unui atribut la nivelul frazei.

ex: Aceasta este cartea^{1/} pe care v-am recomandat-o.^{2/} (termen regent – substantiv)

Propoziții subordonate complete necircumstanțiale:

- **Propoziția completivă directă (CD):** reprezintă o realizare propozițională a unui complement direct la nivelul frazei. ex: Știam^{1/} ce urma să decidă.^{2/} Întrebări: **PE CINE? CE?**
- **Propoziția completivă indirectă (CI):** reprezintă o realizare propozițională a unui complement indirect la nivelul frazei. ex: I-am dat caietul^{1/} cui mi l-a cerut.^{2/} (verb) Întrebări: **CUI?**
- **Propoziția completivă prepozițională:** reprezintă o realizare propozițională a unui complement prepozițional la nivelul frazei. ex: Ma gandeam^{1/} să vorbesc mai întâi cu el.^{2/} (verb) Întrebări: **LA CINE?/LA CE?, CU CINE/CU CE?, DESPRE CINE/DESPRE CE?, PENTRU CINE/PENTRU CE?**

- **Propoziții subordonate complete circumstanțiale:**

Propoziția subordonată circumstanțială de timp (CT) - este propoziția subordonată care îndeplinește în frază funcția de complement circumstanțial de timp, arătând timpul când se petrece acțiunea din propoziția regentă. Răspunde la întrebările: **când? de când? până când? cât timp?**

***prin expansiunea circumstanțialului de timp se va realiza o propoziție circumstanțială de timp!**

Am mâncat **dimineață**. (dimineață – complement circumstanțial de timp; când am mâncat?)

Am mâncat^{1/} când m-am trezit.^{2/} (P2 – CT; când am mâncat?)

Îl cunosc de copil. (de copil – complement circumstanțial de timp; de când îl cunosc?)

Îl cunosc^{1/} de când era copil.^{2/} (P2 – CT; de când îl cunosc?)

Propoziția subordonată circumstanțială de loc (CL) - este propoziția subordonată care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de loc și arată locul unde se

desfășoară acțiunea sau se manifestă însușirea. Răspunde la întrebările: unde? de unde? până unde? încotro?

***prin expansiunea circumstanțialului de loc se va realiza o propoziție circumstanțială de loc!**

A plecat la serviciu. (la serviciu – complement circumstanțial de loc; unde a plecat?)

A plecat^{1/} unde i s-a cerut.^{2/} (P2 – CL; unde a plecat?)

Oriunde îmi povestește. (oriunde – complement circumstanțial de loc; unde îmi povestește?)

Oriunde mă întâlnește,^{1/} îmi vorbește.^{2/} (P1 – CL; unde îmi vorbește?)

Propoziția subordonată circumstanțială de mod (CM) - este propoziția subordonată care îndeplinește în frază funcția sintactică de complement circumstanțial de mod, arătând cum se desfășoară o acțiune sau se prezintă o însușire din regentă. Răspunde la întrebările: cum? în ce fel? în ce mod? în ce chip? cât? cât de?

***prin expansiunea circumstanțialului de mod se va realiza o propoziție circumstanțială de mod!**

Un copil citește în clasa întâi **mai lent**. (mai lent – complement circumstanțial de mod; cum citește?)

Un copil citește în clasa întâi ^{1/} **cum poate**^{2/}. (P2 – CM; cum citește?)

Este mai înalt **decât tine**. (decât tine – complement circumstanțial de mod; cât mai înalt?)

Este mai înalt^{1/} **decât ești tu**^{2/}. P2 – CT; (P2 – CM; cât mai înalt?)

Propoziția subordonată circumstanțială de scop/finală (CS) – este propoziția subordonată care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de scop, arătând scopul acțiunii din regentă. Răspunde la întrebările: cu ce scop? în ce scop?

***prin expansiunea circumstanțialului de scop se va realiza o propoziție circumstanțială de scop!** Maria s-a dus la magazin după fructe. (după fructe – complement circumstanțial de scop; cu ce scop s-a dus?)

Maria s-a dus la magazin^{1/} ca să cumpere fructe.^{2/} (P2 – CS; cu ce scop s-a dus?). Au învățat mult în vederea examenului. (în vederea testelor – cu ce scop au învățat?)

Au învățat mult^{1/} ca să știe la examen.^{2/} (P2 – CS; cu ce scop au învățat?)

Propoziția subordonată circumstanțială de cauză (CZ) - este propoziția subordonată care îndeplinește în frază rolul unui complement circumstanțial de cauză, arătând cauza acțiunii sau însușirii din regentă. Răspunde la întrebările: din ce cauză? din ce pricină? ***prin expansiunea circumstanțialului de scop se va realiza o propoziție circumstanțială de scop!** Am mâncat un măr de foame. (de foame – complement circumstanțial de cauză; din ce cauză am mâncat?) Am mâncat un măr,^{1/} deoarece mi-e foame.^{2/} (P2 – CZ; din ce cauză am mâncat?) Ea a murit de bătrânețe. (de bătrânețe – complement circumstanțial de cauză; din ce cauză a murit?) A murit^{1/} din cauză că era bătrână.^{2/} (P2 – CZ; din ce cauză a murit?).

! Acțiunea verbului din subordonata de cauză este anterioară acțiunii exprimate de verbul din regentă. Acțiunea exprimată în regentă este efectul acțiunii din cauzală.

Deoarece îl cunosc,^{1/} am încredere în el.^{2/} (P1 – cauzală → cauză; P2 → efect).

! Delimitarea frazei în propoziții:

- identificăm predicatele;
- încercuim elementele de relație;
- barăm înainte de fiecare element de relație încercuit.

Numărul predicatelor din frază
trebuie să fie egal cu numărul
propozițiilor din frază!

În frază trebuie să
existe, cel puțin, o
propoziție principală.

„Belgica a rămas timp de un an în închisoarea banchizei / și a fost nevoită/ să devină prima expediție / care a iernat în Antarctica”./

4 predicate=4 propoziții

Elemente de relație: **și** – element coordonator (leagă două propoziții de același fel); **să, care** – elemente subordonatoare (introduc propoziții subordonate).

P1 – „Belgica a rămas timp de un an în închisoarea banchizei” – prop. Principală;

P2 – „și a fost nevoită” – prop. principală (pentru că este introdusă de un element coordonator care LEAGĂ două PROPOZIȚII DE ACELAȘI FEL);

P3 – „să devină prima expediție” – prop. Subordonată (pentru că este introdusă de un element subordonator, CP);

P4 – „care a iernat în Antarctica” – prop. subordonată (AT).

• SUBIECTUL II (20 de puncte)

Subiectul II vizează competențele de redactare și de creativitate. Punctajul pentru acest subiect este de 20 de puncte, însă dacă nu se respectă limita de cuvinte, maximul care se poate obține este de 12 puncte!

✓ **scrisoare**

✓ **rezumat**

✓ **notă de jurnal**

✓ **caracterizare de personaj**

✓ **mesajul unui text liric/epic/dramatic**

✓ **compunere liberă (relatarea unei întâmplări reale sau imaginare)**

1. **SCRISOAREA** – formă de comunicare scrisă, prin intermediul căreia oamenii aflați la distanță își comunică unii altora gânduri, idei, sentimente, impresii, informații, opinii etc.

Structura unei scrisori:

- *localitatea și data expedierii* (colțul din dreapta sus)
- *formula de adresare* (exprimă atitudinea față de destinatar)
- *introducere*
- *conținut* (știri, idei, impresii, sentimente etc)
- *formula de încheiere* (exprimă sentimentele expeditorului)
- *semnătura*

Sugestii:

- **Formule de adresare**

*Dragă Ana,
Scumpă mamă,
Iubite frate,
Stimate domnule director,
Frate Costel,
Dragă redacție,
Dragă prietenă etc.*

- **Modele de introducere**

*M-am bucurat de primirea scrisorii tale...
Am primit cu bucurie vestea că ...
Iată că, după o lungă tăcere, îți scriu în sfârșit...
Cerându-mi iertare pentru îndrăzneala de a vă scrie....
Nu știu cum să-ți mulțumesc pentru*

- **Formule de încheiere**

*Cu drag,
Cu afecțiune,
Cu adânc respect,
Al tău prieten,
Din toată inima,
Salutări,
Vă salut,*

**Respectă structura scrisorii pentru a obține punctajul maxim!*

2. REZUMATUL - povestirea, pe scurt, a întâmplărilor narate.

Când redactezi rezumatul unui text, trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

Nu adăuga nicio idee personală! Relatează faptele așa cum ți-au fost prezentate!

- a) citirea atentă a textului;
- b) identificarea și delimitarea etapelor narațiunii;
- c) realizarea planului simplu de idei (ideile principale);

Reguli:

- se exprimă esențialul din text cu propriile cuvinte;
 - nu se admit citate;
 - relatarea faptelor se face la persoana a III-a a verbului, la timpul prezent sau perfect compus (pentru verbele de bază);
 - nu se fac comentarii personale asupra celor povestite și nu se folosesc mărci afective;
 - nu se folosesc regionalisme, arhaisme sau forme populare;
 - se exclud descrierile, figurile de stil, elementele retorice și termenii expresivi (interjecțiile);
 - pentru a realiza legătura dintre diversele enunțuri ale rezumatului, se pot folosi organizatori textuali precum: „*la început*”, „*între timp*”, „*de îndată ce*”, „*de aceea*”, „*deodată*”, „*până atunci*”, „*în cele din urmă*”, „*apoi*”, „*totuși*”.
3. **NOTA DE JURNAL** - nu există reguli stricte la acest tip de text, însă trebuie să ținem cont de câteva indicații.

Indicații:

- *prezintă experiențe personale;*
- *subiectivitatea este foarte importantă, relatarea se face la persoana I;*
- *trebuie să ținem cont de prezentarea logică, cronologică a evenimentelor;*
- *există formulări tipice de adresare: dragă jurnalule, dragul meu jurnal, iubitul meu jurnal, urmate de virgulă și scrise, la fel ca în cazul unei scrisori, adică cu alineat de la marginea rândului;*
- *un alt aspect important este să nu îți menționezi numele în textul jurnalului, poate fi considerat semn.*

Imaginează-ți că ai participat alături de o fetiță la descinderea nocturnă în casa familiei Davenport. Redactează o notă din jurnalul tău, de cel puțin 150 de cuvinte, care să cuprindă prezentarea unei emoții/a unui sentiment din timpul acesteia, o secvență narativă, una descriptivă și una explicativă. Data redactării jurnalului este 12 noiembrie 2025.

12 noiembrie 2025

Dragă jurnalule,

Pe data de 10 noiembrie 2025, noaptea târziu, am decis să mă întâlnesc cu Bety. Ea a venit cu o idee nebunească, aceea să mergem să furăm din casa familiei Davenport alimente pentru copiii străzii. Am decis amândouă să facem acest gest, deoarece/pentru că familia respectivă este foarte înstărită, bogată și am putea să ajutăm mulți oameni sărmani. = EXPLICATIV

Plănuind cum să procedam, mă simteam foarte neliniștită, agitată, fiindcă nu mai facusem niciodată așa ceva. Am intrat pe la ora unu noaptea pe fereastra de la parter și am mers în sufrageria acestora, în care se aflau lucruri valoroase/în camera cu multe produse alimentare. Inima îmi bătea tare/repede, sunetele parcă se auzeau mai puternic și simteam că aerul nu îmi ajunge. Am fost foarte uimită când în fața ochilor se întindeau sute și sute de produse: rafturi cu pâine, lăzi cu dulceturi, cutii cu bomboane, pachete de carne și brânză, farfurii pline cu fructe exotice și legume rare. = DESCRIPTIV

Deodată, în timp ce încărcam sacii cu produse și îi duceam ușurel la mașină, un câine mare a început să alerge spre noi, să latre, iar noi am fugit cât ne-au ținut picioarele. În urma noastră, multe lumini s-au aprins la casa familiei Davenport, însă nu ne-a urmărit nimeni și ne-am îndeplinit misiunea. = NARATIV

A fost o experiență inedită, căci nu mai făcusem așa ceva niciodată, dar am putut să bucurăm mulți oameni săraci care nu aveau ce pune pe masă. Te las acum, dragul meu jurnal, dar voi reveni cât de curând și cu alte întâmplări palpitate.

4. **CARACTERIZAREA PERSONAJULUI** - este un tip de compunere care are la bază textul literar și care tratează trăsăturile morale și fizice ale unui personaj: de la statut social, la mentalitate, atitudini, comportament și la felul în care acest personaj se integrează în galeria de personaje a textului. **PERSONAJUL LITERAR** – reprezintă o instanță prezentă în textul literar (nativ sau dramatic), produs al imaginației autorului care ia parte la acțiune și prin intermediul căruia, autorul își transmite propriile gânduri, emoții, idei către cititor.

MODEL CARACTERIZARE

„Sub castanul de lângă cișmea, un castan uriaș, un castan rege, cum era supranumit, care ar fi putut adăposti, singur, în ramurile lui, o școală întreagă, se afla un singur băiat, acel ctor care, după spusele lui Dan, făcuse rost de o hartă. Deși aplecat deasupra unei foi de bloc, i se putea ghici lesne statura, înaltă, bine legată, și, desigur, foarte suplă. Avea fața lunguiață, ochii negri, adânci, părul închis la culoare, era asemeni multor tineri de vârsta lui, la înfățișare. La o cercetare mai atentă poate că i s-ar fi descoperit o notă de maturitate în trăsături, în gesturi, în atitudine. Dar nu asta îl deosebea pe Victor de ceilalți. Tânărul aplecat

asupra foii de bloc era un elev cu totul excepțional, și, în primul rând, un matematician care uimea prin logica și puterea sa de demonstrație. E de prisos să spunem că era cunoscut în întreaga școală, și că rareori profesorii își puseră speranțe mai mari într-un alt elev. În ciuda precocității sale, Victor era încă foarte copilăros, pasionat după visuri, expediții și aventuri.

Cufundat în cercetarea hărții, tânărul nu observă o siluetă ascunsă după trunchiul castanului și nici nu auzi, câteva secunde mai târziu, foșnetul slab al frunzelor care parcă sorbiseră între ele silueta elastică și tăcută ca o fantomă. Numai câteva clipe să fi întârziat, și intrusul, cocoțat acum în castan, ar fi fost descoperit de privirile iscoditoare ale lui Ursu, ale Luciei și Mariei, care se apropiau, leneși, de copac. Dar cum nimeni nu observase nimic, discuția părea că începe sub semnul celei mai depline siguranțe.

-Zău, Victor, chiar ai făcut rost de hartă ? întrebă Maria. Ar fi fantastic...

-După cum vedeți, răspunse Victor, descoperindu-le celor trei foaia mare de bloc. Privirile se repeziră lacome asupra hărții. Numai Victor, calm, întrebă ca pentru el :

-Ionel și Dan de ce nu sunt aici ? Tocmai în acea clipă își făcu apariția, gâfâind, Dan.

-Nu vrea să vină... Măgarul! L-am rugat, l-am amenințat, am făcut-o pe clovnul...Nu vrea! Spune că trebuie să repete.

Victor se uită la ceas. Până la semnalul clopoțelului mai rămăseseră vreo șapte minute.

- Ce facem? Întrebă el. Maria...Nu vrei să încerci tu să-l aduci pe Ionel?

Se vedea lesne că invitația lui Victor nu-i făcea nicio plăcere Mariei, dar, cum nu prea avea obiceiul să-și contrazică prietenul, o acceptă, fără să uite însă să strâmbe de câteva ori din nas. Dacă ar fi îmboldit-o altcineva s-ar fi iscat un tărăboi, sau măcar o ceartă pentru care n-ar fi ajuns o recreație întreagă. Dar fiindcă o invitase Victor...Își învinse repede senzația de neplăcere și porni chiar în goană spre clădirea școlii.”

Constantin Chiriță, „Cireșarii”, vol. I, *Cavalerii florii de cireș*

SUBIECTUL AL II-LEA

Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să îl caracterizezi pe Victor, personajul din textul 1.

În redactarea compunerii vei avea în vedere:

- precizarea a două date de identificare a personajului (nume, vârstă, ocupație, origine, portret fizic etc.);
- numirea a două trăsături morale ale personajului;
- ilustrarea a două mijloace de caracterizare diferite, prin câte o secvență comentată;
- corelarea unei valori personale cu una dintre valorile personajului.

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – 12 puncte
- redactarea compunerii – 8 puncte (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudine gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; respectarea normelor de ortografie – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitate – 1 punct).

Notă! Compunerea nu va fi precedată de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

Personajul este „o ființă de hârtie”, o prezență imaginară, prin intermediul căreia autorul unui text epic sau dramatic își transmite mesajul literar.

Fragmentul propus, extras din opera literară „Cireșarii”, de Constantin Chiriță, prezintă un episod din biografia lui Victor, un elev excepțional, pasionat de expediții și de matematică. Fragmentul surprinde momentul în care băiatul se întâlnește cu prietenii lui în curtea liceului și le arată o hartă misterioasă descoperită chiar de el.

Victor este personajul principal al fragmentului prin importanța pe care i-o acordă naratorul și prin locul ocupat în narațiune, fiind prezent în toate momentele subiectului/ pentru că în jurul lui gravitează celelalte personaje și evenimentele.

Două date de identificare a protagonistului sunt numele și portretul fizic. Numele, Victor, ar putea sugera ambiția, iar portretul fizic scoate în evidență aspectul sportiv al băiatului, „statura înaltă, bine legată”, punând însă accentul pe nota de maturitate care se observă în trăsăturile și atitudinea sa.

Portretul moral se conturează din prezentarea comportamentului și a relației cu alte personaje implicate în acțiune. **Pe de o parte**, aflăm despre Victor că este apreciat de către profesorii care îi admiră „logica și puterea de demonstrație”, el fiind matematicianul școlii.

Pe de altă parte, în ciuda preocupărilor serioase, constatăm că Victor și-a păstrat copilăria. Naratorul spune în mod direct că este „foarte copilăros”, pasionat de expediții și de aventuri, așa cum, de altfel, o arată și harta pe care o studiază alături de prieteni.

Personajul este caracterizat prin mijloace specifice genului epic, directe și indirecte, respectiv, de către narator și prin relația cu celelalte personaje, prin fapte și întâmplări sau limbaj. Astfel, prin caracterizare directă, realizată de către narator, i se schițează portretul fizic: „Avea fața lunguiată, ochii negri, adânci, părul închis la culoare, era asemeni multor tineri de vârsta lui, la înfățișare”.

De asemenea, prin caracterizare indirectă, din relația pe care o are cu grupul său de prieteni putem deduce că este liderul lor. Copiii se adună în jurul său așteptând lămuriri, iar Maria acceptă o sarcină neplăcută doar pentru că a rugat-o el. În timp ce prietenii săi sunt nerăbdători, Victor este singurul care rămâne calm, încercând să pună la cale cu tact, o strategie.

Victor, un copil deștept, calm, onest și visător, este simbolul perseverenței, al muncii depuse pentru a fi cel mai bun, fără a renunța însă la pasiunile sale. Apreciez la el faptul că participă la activități extrașcolare, că reușește să-și facă timp și pentru matematică, și pentru excursii. De asemenea, mă identific cu acest personaj, fiindcă prietenia este și pentru mine o valoare importantă, care mă determină mereu să fiu în centrul grupului de amici. Prin acest personaj, naratorul a arătat că un copil isteț și aparent matur poate visa la aventuri, explorări, depășindu-și condiția.

5. Mesajul textului liric

Mesajul operei lirice reprezintă o sumă a ideilor, trăirilor, emoțiilor pe care autorul, prin vocea poetică, le transmite cititorului, cu intenția de a-l sensibiliza, de a-l impresiona. Vocea textului liric transmite lectorului, în manieră originală, prin limbaj artistic, propria concepție despre lume și viață și pune accent pe subiectivitate, pe latura afectivă ce susține caracterul confesiv al textului.

În opinia mea, opera ... (titlul), de ... (numele autorului) este o creație lirică ce are ca temă ... (se selectează dintre: natura, trecerea ireversibilă a timpului, iubirea etc.). Mesajul acestui text liric aflat în deplină legătură cu tema și motivele poetice care o conturează (exemple: cromatice, „...”, vegetale „...” etc.) pune în lumină direct sentimentul de ... (se enunță mesajul textului, de exemplu: bucurie/tristețe generat de faptul că...). Această idee este susținută de secvența: (se da un citat în care se evidențiază legătura dintre mesaj și titlu).

În primul rând, două elemente componente ale peisajului relevante pentru mesajul textului liric sunt ... (se enumeră din text: „pomii”, „florile”, „ochii iubitei” etc.). A... (menționezi primul element component) pune în lumină ... (precizezi ce a dorit să transmită poetul): „...” (se dă citat din text). Totodată, B... (al doilea element component) ilustrează ... (spui ce idee se desprinde), așa cum reiese din secvența „...” (se citează). Titlul poeziei contribuie la decodarea mesajului și anticipează semnificațiile textului prin ... (aici se prezintă ideea sugerată de titlu, partea de vorbire semnificativă sau cuvântul-cheie: substantivul/pronumele/verbul folosit cu sens conotativ...).

În al doilea rând, mesajul textului impresionează cititorul prin varietatea limbajului artistic. Astfel, ... (menționezi figura de stil, plus citat), transmite ideea conform căreia ... (se comentează): „...” (citat). La rândul său, (se identifică o altă figură de stil), susține aceeași idee (sau alta) prin faptul că ... (se comentează): „...” (se oferă citat). Astfel, limbajul expresiv nu este un simplu mijloc de exprimare, devine esența creației lirice, o modalitate de exteriorizare a emoțiilor poetului și de evidențiere a mesajului operei.

Implicarea afectivă a vocii poetice în ipostaza (călătorului/contemplatorului, îndrăgostitului etc.) se evidențiază prin prezența mărcilor subiectivității lirice, a verbelor/ pronomelor/ adjectivelor pronominale posesive la persoana I și a II-a/a interjecțiilor/vocativelor ... (selectăm din text mărci ale subiectivității lirice). Vocea poetică surprinde cititorul prin transmiterea emoției/sentimentului de (selectăm dintre: bucurie, tristețe, regret, nostalgie, admirație etc.). Acest sentiment este generat de faptul/impresia etc...

În concluzie, mesajul creației lirice exprimă ... (reiei mesajul), idee decodificată prin interpretarea limbajului artistic care pune în lumină măiestria autorului.

Mesajul textului epic

Mesajul textului epic reprezintă o sumă a ideilor, trăirilor, emoțiilor autorului puse în valoare prin intermediul acțiunii și al personajelor, prin care scriitorul își exprimă propria concepție despre lume și viață, într-o manieră originală.

În opinia mea, opera ... (titlul), de ... (numele autorului) este o creație epică ce abordează tema ... (naturii/iubirii/familiei/condiției umane etc.). Mesajul textului se află în deplină legătură cu tema acestuia și cu motivele literare care o conturează, sensibilizând cititorul prin faptul că ... (se menționează mesajul).

O primă idee care construiește mesajul textului vizează faptul că ... (menționezi ideea, detaliezi, pe baza textului), așa cum se reflectă în următoarea secvență: „...” (se dă citat).

O a doua idee în sprijinul mesajului textului este aceea că ... (aici se prezintă ideea, pe baza textului), după cum se sugerează în secvența: „...” (se citează).

În primul rând, personajele literare, „ființe de hârtie” sau măști ale autorului, contribuie la decodificarea mesajului acestui text. Două trăsături ale personajului ... (menționezi numele personajului) sunt ... (se enumeră din text). A... (menționezi prima trăsătură) pune în lumină ... (precizezi ce a dorit să transmită scriitorul): „...” (se oferă un citat din text). Totodată, B... (a doua trăsătură) ilustrează ... (spui ce idee se desprinde), așa cum reiese din secvența „...” (se citează). Personajul X este caracterizat atât direct de către narator/alte personaje, prin autocaracterizare, cât și indirect, prin comportament/limbaj/nume etc.

În al doilea rând, mesajul textului epic propus surprinde cititorul prin obiectivitate/subiectivitate, fiind transmis de către un narator obiectiv/subiectiv, evidențiat în secvența: „...”. Acesta prezintă faptele detașat/se implică în acțiune și emite păreri personale... O emoție transmisă de acest text literar este ... (bucuria, tristețea, regretul, nostalgia, melancolia, admirația). Aceasta se justifică prin faptul că ...Mă identific cu personajul..., deoarece îmi place să...

*De asemenea, un rol important în evidențierea mesajului epic îl are/au acțiunea/repererele spațio-temporale...Titlul textului, anticipează și susține mesajul, sugerând... ideea că (aici se prezintă ideea sugerată de titlu).

În concluzie, mesajul operei ... exprimă ... (reiei mesajul), idee decodificată prin interpretarea limbajului artistic, al rolului personajelor în acțiune și al semnificațiilor acestora care pun în lumină măiestria artistică a scriitorului.

Mesajul textului dramatic

Textul dramatic cuprinde totalitatea creațiilor literare, scrise cu scopul reprezentării scenice, al transformării lor în spectacol. Textul dramatic transmite un mesaj profund moralizator, prin intermediul personajelor, al conflictului dramatic și al indicațiilor scenice, îmbinând astfel mesajul textual cu gesturile, mimica și jocul actoricesc.

În opinia mea, fragmentul selectat din ... (menționezi titlul), de (numele autorului) conturează ideea că ... (menționezi care este mesajul). Mesajul textului se află în deplină legătură cu tema ... (menționezi tema). Această idee este susținută în următoarea secvență: „...” (se selectează un citat).

În primul rând, personajele se prezintă singure, prin intermediul schimbului de replici ce constituie dialogul, ca tipar textual predominant. Actanții își dezvăluie treptat intențiile/emoțiile/ideile și interacționează, punând în mișcare evenimentele și rezonând cu mesajul transmis. Numele fiecărui participant la acțiune este prezentat la începutul fiecărei

replici. Astfel, (se menționează numele personajului/personajelor) ... (se povestește/se rezumă în 5-6 rânduri textul).

Structura textului dramatic, împărțită în acte și scene, asigură o transpunere scenică a piesei de teatru, menită să impresioneze publicul prin mesaj. Astfel, fragmentul extras face parte din actul, scena.....

În al doilea rând, mesajul textual este completat și de indicațiile scenice, numite și didascalii sau notații ale autorului, inserate cu scopul de a oferi informații referitoare la decor și la jocul actorilor, îmbunătățind expresivitatea fiecărei replici. (aici se exemplifică și se comentează două indicații scenice).

În concluzie, se poate susține că fragmentul ... (titlul) de ... (numele autorului) reușește să transmită un mesaj profund, referitor la ... (reiei mesajul), impresionând publicul și cititorul prin prezentarea unui conflict dramatic generat de pasiunea/dorința/credința lui X pentru/în și ... lui Y pentru/ în (numești personajele între care se naște conflictul).

Mesajul textului descriptiv

Mesajul textului reprezintă o sumă a ideilor, trăirilor, emoțiilor transmise de autor cu ajutorul descrierii, ca tipar textul predominant.

Opera..... (titlul) de.....(nume autor) este o creație epică descriptivă ce abordează tema..... (vei preciza tema). Mesajul textului se află în strânsă legătură cu tema acestuia și sensibilizează cititorul prin..... (se enunță care este mesajul textului). Această legătură este susținută de următoarea secvență: „...” (se da un citat din text, care ilustrează legătura dintre mesaj și temă).

O prima idee care construiește mesajul textului vizează ... (menționezi ideea, detaliezi, pe baza textului), așa cum se reflectă în următorul pasaj: „...” (se da citat).

O a doua idee în sprijinul mesajului textului este aceea că... (aici se prezintă ideea, pe baza textului), așa cum reiese din secvența: „...” (se selectează un citat).

Mesajul creației descriptive impresionează cititorul prin varietatea limbajului expresiv. Astfel, se remarcă ... (aici se numește figura de stil), care pune în lumină ... (se comentează/se interpretează figura de stil), aspect care se desprinde din: „...” (se dă citat din text). Totodată, ... (se numește figura de stil) surprinde ... (se menționează ce idee transmite): „...”. (se dă citat).

O emoție/un sentiment transmis este de ... (aici selectăm dintre: bucurie, tristețe, regret, admirație, melancolie, nostalgie, contemplare), care se reflectă în faptul că ... (comentezi o secvență sugestivă). Această idee se regăsește în următorul paragraf: „...”. (dăm citat).

În concluzie, mesajul creației descriptive surprinde ideea ... (reiei mesajul), cu ajutorul limbajului expresiv și al succesiunii substantiv-adjectiv.

6. **COMPUNERI IMAGINATIVE (DESCRIPTIVE/NARATIVE)**

Compunerea descriptivă:

- *precizarea coordonatelor spațio-temporale*
- *exprimarea unor stări și sentimente prin crearea unei atmosfere*
- *folosirea unor mijloace de expresivitate care să illustreze caracterul subiectiv al textului*

adjective,
figuri de
stil

Compunerea narativă:

- *prezența unui narator care povestește întâmplările*
- *identificarea unor personaje care declanșează acțiunea și participă la aceasta;*
- *existența unui conflict/a unui eveniment/a unei întâmplări care să declanșeze acțiunea.*
- *stabilirea unor repere spațio-temporale*

! *Acțiunea unui text narativ poate fi structurată pe momentele subiectului:*

- **EXPOZIȚIUNE** – *se prezintă timpul, locul și unele personaje*
- **INTRIGĂ** – *motivul care declanșează acțiunea*
- **DESFĂȘURAREA ACȚIUNII** – *acțiunea propiu-zisă*
- **PUNCTUL CULMINANT** – *momentul de maximă tensiune*
- **DEZNODĂMÂNT** – *situația finală*

REȚINE! *La acest tip de compunere trebuie să ai minimum trei alineate care să corespundă celor trei părți componente ale compunerii: INTRODUCERE, CUPRINS, ÎNCHEIERE.*

SUCCES!

Anexe:

Simulare EN Cluj, 2025-2026

SUBIECTUL I (70 de puncte)

Citește fiecare dintre textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Textul 1

Liceul „Schewitz-Thierrin” obișnuia să facă prin decembrie, în fiecare an, o serbare școlară cu cântece, jocuri naționale, exerciții de gimnastică, concert de pian și vioară, recitări și o piesă de teatru. La începutul lui noiembrie, într-o dimineață, abia intrasem în cancelarie și-mi pusesem pardesiul în cuier, când îl văd pe Gabor, directorul administrativ, că vine la mine și-mi spune încet, aproape șoptit:

- Băjenarule, după ce-ți faci orele, te rog să vii în biroul meu, că avem de discutat ceva. [...] Ca să nu mai lungim vorba... am auzit că ești mare specialist în serbări școlare.
- N-am mai făcut așa ceva de vreooo... șapte ani.
- Tocmai bine, râse Gabor, că nu ești plictisit de ele și, deci, ai să faci una de care să se ducă vestea.
- Să fac, domnule director, acceptai eu. [...]

Conform practicei mele din trecutul nu foarte îndepărtat, când eram învățător, am făcut o selecție din băieții cei mai talentați și am alcătuit programul serbării: coruri, recitări, două piese instrumentale – una la pian și alta la vioară – exerciții gimnastice și, la sfârșit, o comedioară originală inspirată din viața elevilor. La executarea acestui program, care ar fi durat cam o oră și jumătate, cu pauze cu tot, își dădeau concursul, cum se spune, printre mulți alții, doi băieți dintr-a VII-a, deosebit de talentați, Paul Matache și Nicolae Mărgărit, acesta din urmă premiantul clasei și unul dintre cei mai buni elevi din liceu. Pe el l-am ales să recite colindul scris de mine, iar pe Paul Matache, care era un băiat foarte frumușel, prezentabil, distins și cu un glas impresionant baritonal*, ca de actor format, l-am ales să joace rolul principal din comedie. [...] Cu ei doi am avut de dus greul serbării sau, mai bine zis, unul dintre ei mi-a dat de furcă, iar al doilea m-a ajutat să ies din impasul creat de acesta. De partea muzicală se ocupa, la repetiții, profesorul de resort, Constantinescu. Mie-mi reveneau recitățile și mai cu seamă piesa de teatru, care, deși părea ușoară la prima vedere, fiind hazlie, necesita, totuși, o mare atenție din partea regizorului, adică a mea, întrucât replicile trebuiau spuse repede, șnur, una după alta, fără pic de pauză, ca să fie de efect. [...] La prima repetiție chiar, după distribuirea rolurilor, Paul Matache, interpretul principal și cel mai talentat din echipă, a întârziat zece minute. Îl cunoșteam ca pe un băiat serios; era, de altfel, unul dintre cei mai buni la română și i-am scuzat întârzierea, gândindu-mă că au fost de vină tramvaiele. Dar la a doua repetiție a întârziat cincisprezece minute, iar la a treia, douăzeci. De astă dată, i-am spus în glumă [...]:

– Am auzit că dorești să te faci actor. Recunosc că te ajută atât fizicul, cât și glasul și talentul; altminteri, nici eu nu te-aș fi ales să joci rolul principal din piesa noastră. Dar să știi, Paule, că la marii artiști, și ți-o doresc s-ajungi, cea dintâi calitate este „punctualitatea”! Nu vreau să folosesc alt cuvânt, dar nu te jenează faptul că cinci colegi de-ai tăi, cu Mărgărit, care face pe sufleurul, și cu mine, care fac pe regizorul, te așteptăm și ne pierdem vremea din cauza ta? [...] Dar a doua zi după-amiază, pe cine am găsit în sala de repetiții, sosit înaintea tuturor? Pe Paul Matache. Am rămas toți surprinși. [...] E de prisos să mai spun că repetițiile se făceau cu mare conștiinciozitate din toate punctele de vedere. Ba, odată, ca să-l oblig și mai mult pe Matache să-și dea silința de care-l știam capabil, m-am prefăcut că sunt reținut de diferite treburi în cancelarie și l-am rugat să conducă el repetiția de a doua zi. Ei bine, a venit cu o jumătate de oră mai devreme și toate – după cum mi-au spus, la sfârșit, băieții, încântați – au decurs cum nu se poate mai mulțumitor.

Grigore Băjenaru – Bună dimineața, băieți!

*baritonal – de bariton; registru al vocii bărbătești, intermediar între tenor și bas.

Textul 2

Cine a spus că teatrul pentru copii este doar o activitate distractivă? Mai mult, nu trebuie să te gândești că toți cei care urmează cursurile de teatru pentru copii sunt staruri în devenire. În spatele luminilor și aplauzelor se ascund abilități deosebit de importante pe care cei mici le dobândesc la cursurile de actorie. Există mulți părinți care conștientizează beneficiile teatrului și îi dau pe cei mici la cursuri de la vârste fragede, din mai multe motive.

Cum influențează actoria dezvoltarea copiilor de diferite vârste? Pe măsură ce copiii cresc, și nevoile lor se schimbă. Dar surpriză! Actoria are câte ceva de oferit fiecărui stadiu de dezvoltare. Fie că vorbim de cei mai mici, care abia încep să descopere lumea, sau de preadolescenți în căutarea propriei identități, cursurile de teatru pentru copii le oferă tuturor o scenă pe care să strălucească.

Adolescenții (13+ ani) Adolescența poate fi un roller-coaster* emoțional, dar actoria oferă o cale de a explora și de a înțelege mai bine aceste trăiri. Prin intermediul teatrului, adolescenții descoperă cum să-și gestioneze emoțiile și să-și exprime ideile într-un mod clar și creativ. Teatrul pentru copii, chiar și la această vârstă, este o metodă excelentă de a descoperi cine sunt cu adevărat, explorând, în același timp, concepte mai profunde, cum ar fi empatia și leadership*. În plus, la această vârstă pot deja să îmbine teatrul cu limbile străine.

Actoria și dezvoltarea personală a copilului La cursurile de teatru, copiii învață să-și cunoască mai bine corpul, vocea și emoțiile. Și bonus – învață să se descurce în fața unui public care este cu ochii pe ei. Dacă cel mic este timid nu-i nimic. Teatrul este locul perfect pentru a-și depăși fricile și a prinde curaj. Și să nu uităm de spectacole. Acestea îi ajută să-și exerseze memoria, să se concentreze mai bine și să învețe să colaboreze. Actoria dezvoltă, de asemenea, abilități sociale. Copiii vor învăța să lucreze în echipă, să asculte și să colaboreze pentru a pune în scenă o piesă. În plus, vor învăța să accepte feedbackul și să-și perfecționeze rolul. Așa cum fiecare piesă are nevoie de repetiții, fiecare copil are nevoie de spațiu să învețe și să crească, iar teatrul oferă acest mediu sigur și creativ.

Inteligența emoțională și empatia Un alt beneficiu uriaș al cursurilor de teatru pentru copii este că le dezvoltă inteligența emoțională. Aici, ei învață să înțeleagă și să exprime o gamă largă de emoții, ceea ce îi ajută să fie mai empatici. [...] Empatia îi ajută să relaționeze mai bine cu cei din jur și să-și construiască relații sănătoase și pline de înțelegere.

Creativitate fără limite Actoria îi ajută pe copii să-și dezvolte imaginația și creativitatea. Fie că joacă un personaj fantastic într-o piesă de teatru pentru copii, fie că improvizează o scenă, copiii învață să gândească creativ și să-și exprime ideile într-un mod original. Această creativitate este un mare atu nu doar pe scenă, ci și în viața de zi cu zi. Va contribui la formarea unui copil flexibil și adaptabil, pregătit să găsească soluții creative la orice provocare.

Georgiana Vasile-Anghel – Cursurile de teatru pentru copii.

Cum ajută dezvoltarea micuțului tău?

<https://www.novakid.ro/blog/cursurile-de-teatru- Pentru-copii/>

*roller-coaster – trenuleț dintr-un parc de distracții; *leadership – capacitatea de a conduce un grup.

A.

1. Completează spațiile libere cu informațiile din textul 1. 2 puncte

Două dintre momentele artistice incluse în programul serbării școlare organizate de Băjenaru sunt: _____ și _____.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 1. 2 puncte

La Liceul „Schewitz-Thièrrin”, serbarea școlară se organiza în anotimpul:

primăvara.

iarna.

toamna.

vara.

4. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 2. 2 puncte

Cursurile de teatru pentru copii au avantaje:

doar pentru copiii mici.

doar pentru adolescenți.

pentru copiii de toate vârstele.

doar pentru copiii de gimnaziu.

3. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 1. 2 puncte

Recită colindul din serbare:

directorul liceului.

Paul Matache.

profesorul de muzică.

Nicolae Mărgărit.

5. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. 6 puncte

Textul 1 Enunțul

Adevărat

Fals

Profesorul Constantinescu scrie un colind pentru serbare.

Interpretul principal din piesa de teatru este punctual la a treia repetiție.

În spectacol, premiantul clasei are rolul de sufleur.

Textul 2 Enunțul

Adevărat

Fals

Cu ajutorul teatrului, adolescenții învață doar gestionarea emoțiilor.

Participând la cursuri de teatru, cei mici află cum pot să-și învingă timiditatea.

În cadrul cursurilor de teatru, copiii dobândesc și abilitatea de a fi empatici.

6. Precizează, în unu – trei enunțuri, o trăsătură a personajului Matache, identificată în fragmentul de mai jos, și mijlocul de caracterizare utilizat, ilustrându-l cu o secvență: „Ba, odată, ca să-l oblig și mai mult pe Matache să-și dea silința de care-l știam capabil, m-am prefăcut că sunt reținut de diferite treburi în cancelarie și l-am rugat să conducă el repetiția de a doua zi. Ei bine, a venit cu o jumătate de oră mai devreme și toate – după cum mi-au spus, la sfârșit, băieții, încântați – au decurs cum nu se poate mai mulțumitor.” **6 puncte**

7. Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte date, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text. **6 puncte**

8. Crezi că participarea la cursuri de teatru contribuie la dezvoltarea personală a copiilor? Motivează-ți răspunsul, în 50 – 100 de cuvinte, valorificând textul 2. **6 puncte**

9. Asociază fragmentul din opera literară „Bună dimineața, băieți!” de Grigore Băjenaru cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50 – 100 de cuvinte, o valoare comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text. **6 puncte**

B.

1. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

Conțin hiat ambele cuvinte din seria:

- „teatru”, „specialist”.
- „strălucească”, „sociale”.
- „creativ”, „piesă”.
- „impresionant”, „emoțiile”.
- „îmi pare rău, nu voiam să dau răspunsul.”
- „cât de apropiat se simțea de ei”
- „mai aveți două încercări, se auzi...”

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Seria care conține doar cuvinte derivate este:

- „frumusețel”, „inteligentă”.
- „douăzeci”, „după-amiază”.
- „instrumental”, „copiilor”.
- „comedioară”, „învățător”.

3. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Sensul secvenței subliniate în enunțul „Cu ei doi am avut de dus greul serbării sau, mai bine zis, unul dintre ei mi-a dat de furcă, iar al doilea m-a ajutat să ies din impasul creat de acesta.” este:

- a fost de folos.
- a creat dificultăți.
- a fost în plus.
- a dat o furcă.

4. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Sinonimul primului cuvânt subliniat și antonimul celui de-al doilea cuvânt subliniat din fragmentul „Un alt beneficiu uriaș al cursurilor de teatru pentru copii este că le dezvoltă inteligența emoțională.” sunt:

- avantaj, neînsemnat.
- folos, enorm.
- dezavantaj, enorm.
- profit, mare.

5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în următoarele secvențe:

„Conform practicei mele din trecutul nu foarte îndepărtat [...] am alcătuit programul serbării.”;

„Mie-mi reveneau recitățile.” 6 puncte **Valoarea morfologică**

Cuvântul

mele

serbării

mi

6. Alcătuieste un enunț imperativ, în care pronumele personal „eu” să fie atribut (1) și un enunț interogativ, în care substantivul „creativitate” să fie în cazul genitiv (2). 6 puncte

(1) _____

(2) _____

7. Transcrie propozițiile din fraza următoare, precizând felul fiecăreia și tipul de raport sintactic existent între acestea: „Adolescența poate fi un roller-coaster emoțional, dar actoria oferă o cale de a explora și de a înțelege mai bine aceste trăiri.” 6 puncte

8. Completează spațiile libere din textul de mai jos, reprezentând mesajul unui elev, cu forma corectă a cuvintelor scrise între paranteze: 6 puncte

Mi- _____ (a plăcea, modul condițional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular) ca, după aceste cursuri de teatru, (a fi, modul conjunctiv, timpul prezent, formă afirmativă, persoana a II-a, numărul singular) receptiv la nevoile _____ (ceilați-cazul genitiv).

Empatia este o abilitate emoțională _____ (pronumele relativ care, cazul genitiv) rezultat se observă în viața de zi cu zi. Oare tu _____ (a deține, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular) această abilitate?

SUBIECTUL al II-lea (20 de puncte)

Scrie un text narativ, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul unei serbări școlare, incluzând o secvență descriptivă, de minimum 30 de cuvinte, și o secvență dialogată, de minimum patru replici.

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – 12 puncte;
- redactarea compunerii – 8 puncte (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudinea gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct).

Notă! Compunerea nu va fi precedată de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

Surse:

Didactic.ro

<https://www.iscj.ro/categorie/elevi/examene-nationale/>

